ความเป็นมาและหลักการของข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
เพื่อการลดปริมาณพลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้ง และขยะบรรจุภัณฑ์ในประเทศไทย

ความเป็นมา

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายในการจัดการขยะและผลกระทบเชิงลบจากมลพิษจากของเสียโดยเฉพาะขยะพลาสติกในปี 2563 ประเทศไทยมีการสร้างขยะมูลฝอยประมาณ 25.37 ล้านตัน ในจำนวนนี้มีขยะมูลฝอยถูกรีไซเคิลเพียง ร้อยละ 33 หรือ 8.36 ล้านตัน และร้อยละ 36 หรือ 9.13 ล้านตันได้รับการจัดการอย่างถูกวิธี ในขณะที่ประมาณร้อยละ 31 หรือ 7.88 ล้านตันไม่ได้ถูกกำจัดอย่างถูกวิธี นอกจากนี้ประเทศไทยมีการสร้างขยะพลาสติกประมาณปีละ 2 ล้านตัน แต่มีเพียงประมาณร้อยละ 25 (0.5 ล้านตัน) เท่านั้นที่ถูกรีไซเคิล มีขยะพลาสติก 1.5 ล้านตันที่ไม่ถูกรีไซเคิล ในจำนวนนี้ประกอบด้วยพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (SUP) เป็นหลัก เช่น ถุงพลาสติก ถ้วยพลาสติก หลอดพลาสติก และโฟม ขยะที่ไม่ได้ถูกรีไซเคิลในส่วนนี้มักจะถูกขนส่งไปยังสถานที่ทิ้งขยะ และมีความเป็นไปได้สูงที่จะรั่วไหลลงสู่สิ่งแวดล้อม ในปี 2563 มีขยะเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 15 (คิดเป็น 6,300 ตันต่อวัน) เมื่อเทียบกับปี 2562 โดยขยะที่เกิดขึ้นและการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องใน 23 จังหวัดชายฝั่งทะเล พบว่ามีขยะทะเล ประมาณ 34.5 – 51.5 ตัน รั่วไหลลงมหาสมุทร

บทนำ

โครงการการทำงานร่วมกันเพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ CAP SEA สนับสนุนการทำงานของประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาวิกฤตขยะพลาสติก โดยใช้แนวทางป้องกันไม่ให้พลาสติกจำนวนมากไหลเข้าสู่ตลาด (โดยใช้แนวทางนำบรรจุภัณฑ์พลาสติกมาหมุนเวียนใช้ซ้ำ และนำวัสดุกลับมารีไซเคิลเพื่อผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์พลาสติกเข้าสู่ตลาดเพื่อการบริโภคได้อีกหลายรอบ รวมถึงการกำหนดสัดส่วนวัสดุรีไซเคิลในบรรจุภัณฑ์พลาสติก การออกแบบ เพื่อให้นำกลับมารีไซเคิลได้ง่ายและการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม)

โครงการ CAP SEA สนับสนุนการทำงานของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG Model ด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งมีผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เป็นประธานคณะกรรมการกำกับโครงการ CAP SEA และมีสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (TEI) เป็นฝ่ายเลขานุการของโครงการและทำงานร่วมกันกับอีก 12 หน่วยงานจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม

โครงการที่มีความสำคัญสูง

ในปี พ.ศ. 2564 รัฐบาลได้มีการรับรอง BCG Model เป็นวาระแห่งชาติเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทย ซึ่งเป็นโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวมที่จะพัฒนาเศรษฐกิจไปพร้อมกัน ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และทั้ง 2 เศรษฐกิจนี้ อยู่ภายใต้เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) การประยุกต์ใช้แนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน (CE) ในการจัดการขยะพลาสติกอย่างยั่งยืนเป็นหนึ่งในโครงการสำคัญ (Big Rock) ของแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดล เศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570 ภายใต้หัวข้อ “การจัดการขยะพลาสติกครบวงจรแยก รวบรวมจัดเก็บหมุนเวียนใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน” โดยมีกิจกรรมหลักภายใต้แนวทางปฏิบัติ 5 ประการ ดังนี้

- โครงการ 1: การจัดการขยะพลาสติกครบวงจร แยก รวบรวม จัดเก็บหมุนเวียนใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- โครงการ 2: บริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลลดการสูญเสียอาหารและขยะอาหารระดับชาติ
- โครงการ 3: การพัฒนาและประยุกต์เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสิ่งแวดล้อมสร้างสรรค์

แนวทางดำเนินงาน

1. การพัฒนาเศรษฐกิจด้วยโอกาสการลงทุนและการสร้างตลาดด้วยโมเดลธุรกิจเศรษฐกิจหมุนเวียน
2. ส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อให้เกิดคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่จากการนำของเสียกลับมาใช้ใหม่
3. การพัฒนาแพลตฟอร์มและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างเป็นระบบ
4. การสร้างระบบกลไกการบริหารจัดการที่เอื้ออำนวยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศ
5. สร้างกำลังคนที่มีความรู้และความเข้าใจและสร้างความตระหนักในการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืนเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจกมุนเวียน

สร้างลำดับชั้นของการจัดการขยะ ตามหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน

การจัดลำดับชั้นของการจัดการขยะเป็นแนวคิดที่เป็นที่ยอมรับกันในระดับสากล โดยแนวคิดนี้จะจัดลำดับตัวเลือกการจัดการขยะเพื่อยังประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด โดยยึดหลักการทั่วไปที่ว่าการป้องกันการเกิดขยะและการนำกลับมาใช้ใหม่เป็นตัวเลือกที่สำคัญที่สุด รองลงมาคือการแปรใช้ใหม่ (recycle) จากนั้นจึงนำพลังงานกลับมาใช้ใหม่ ในขณะที่การกำจัดขยะผ่านบ่อฝังกลบควรเป็นทางเลือกสุดท้าย

แนวคิดที่ได้กล่าวไปข้างต้น สอดคล้องกับเป้าหมายของนโยบายระดับสูงของประเทศไทย โดยภายใต้ BCG model เสาหลัก "C" ซึ่งย่อมาจาก Circular Economy ได้มุ่งเป้าไปที่การนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่และการรีไซเคิล แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทย ด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570 ได้ผนวกเป้าหมายในการลดการใช้ทรัพยากรของประเทศลงร้อยละ 25 จนถึงปี พ.ศ. 2570 ในด้านพลาสติก และแผนบูรณาการในการจัดการขยะพลาสติกตั้งเป้าหมาย 2 ประการคือ

1. ลดและเปลี่ยนพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้งบางชนิดด้วยการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
2. จัดการขยะพลาสติกเป้าหมายทั้งหมด (100 เปอร์เซ็นต์) ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน (หมายความว่า "ขยะพลาสติกเป้าหมาย 100% จะถูกรีไซเคิลโดยใช้หลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน")

โมเดลเศรษฐกิจ BCG และแผนงานการจัดการขยะพลาสติก ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญซึ่งแสดงให้เห็นว่ามาตรการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ควรมีส่วนช่วยในการลดการใช้วัสดุและพลังงานอย่างสมบูรณ์ โดยแนวทางดังกล่าว จะสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ "มูลค่าของผลิตภัณฑ์และวัสดุ จำเป็นจะต้องคงอยู่นานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ขยะจำเป็นจะต้องลดลง และ เมื่อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ สิ้นอายุลง จะต้องนำกลับมาใช้อีกครั้ง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม" ดังนั้น แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนจึงเป็นมากกว่าแนวทางการจัดการขยะ เนื่องจากเป็นความพยายามที่ต้องการจะชะลอและปิดวงจรของการใช้ทรัพยากรในระบบการผลิตแบบเส้นตรง (Linear production system) ในปัจจุบัน โดยการป้องกัน ลดการใช้ ใช้ซ้ำ และรีไซเคิล แทนการนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

โครงการ CAP SEA แนะนำให้กำหนดนิยามที่ชัดเจนของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในเชิงนโยบายระดับสูงของประเทศไทย โดยมาตรการ กิจกรรม การลงทุน และกลไกการสนับสนุนอื่น ๆ จะต้องได้รับการออกแบบตามหลักการของ The Principle of the Circular Economy Waste Hierarchy ซึ่งจะให้ความสำคัญกับการป้องกัน (ส่งเสริมความพอเพียง & รับผิดชอบ: คิดใหม่ ปฏิเสธ ลด) และการใช้ผลิตภัณฑ์จากพลาสติกซ้ำ (บรรจุภัณฑ์แบบใช้ซ้ำได้ ระบบโลจิสติกส์ย้อนกลับ) ก่อนนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ โดยการกำจัดทิ้ง ควรจะต้องเป็นทางเลือกสุดท้ายเพื่อให้เกิดของเสียน้อยที่สุด

ลำดับชั้นของการจัดการขยะตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนสำหรับบรรจุภัณฑ์ในประเทศไทย

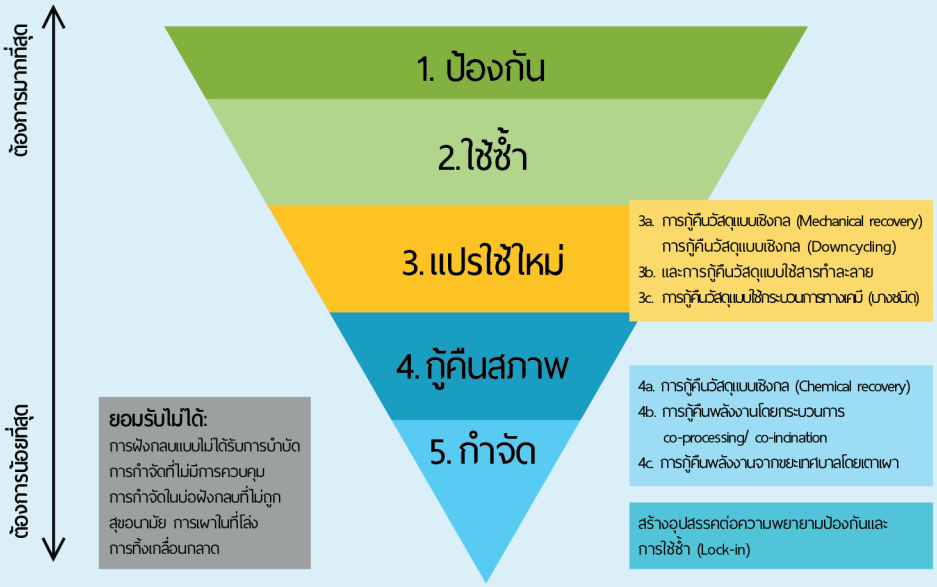

ส่งเสริมความพอเพียง & ความรับผิดชอบ: คิดใหม่ ปฏิเสธ ลด

เช่นเตรียมการนำกลับมาใช้ใหม่ระบบการใช้ภาชนะแบบใช้ซ้ำได้ การขนส่งย้อนกลับ เป็นต้น

3a สำหรับฟังก์ชันหรือขอบเขตการใช้งานที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน
3b Downcyding: สำหรับฟังก์ชันที่ต่ำกว่า; การกู้คืนวัสดุแบบใช้ตัวทำละลาย (ผลิตผล: โพลิเมอร์)
3c การทำละลาย, การแปลงสภาพเป็นน้ำ (Hydrolysis) (ผลิตผล: โมโนเมอร์)

4a การแปลงสภาพเป็นน้ำมัน (ผลิตผล: น้ำมันไพโรไลติคหรือแวกซ์), การแปลงสภาพเป็นแก๊ส (ผลิตผล: แก๊สสังเคราะห์ Syngas)
4b การแปรรูปร่วม/การเผาร่วม: ทดแทนเชื้อเพลิงฟอสซิล เช่น RDF ในเตาเผาซีเมนต์
4c เตาเผาขยะมูลฝอยเทศบาล: การเผาแบบควบคุมในเตาเผาขยะที่ทันสมัย

การฝังกลบขยะที่บำบัดแล้วหรือที่ไม่สลายตัวหรือสลายตัวช้า (เช่น เศษโลหะ เศษปูน อิฐกราย แก้ว แอสฟัลต์) ในบ่อฝังกลบที่มีการควบคุมและถูกสุขอนามัย

ที่มา: สถาบันโอโค่ Oeko-Institute e.V. 2022 เยอรมนี

ขอบเขตของข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในนามนี้ครอบคลุมผลิตภัณฑ์พลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งที่พบได้มากที่สุดในท้องตลาดของประเทศไทย ตามที่มีการระบุไว้ใน Roadmap การจัดการขยะพลาสติกของประเทศไทยและการประชุมหารือกับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่

โดยข้อเสนอฯ จะมุ่งเน้นไปที่ส่วนต้นน้ำของห่วงโซ่คุณค่า ดังแสดงในรูปด้านล่าง (โดยเฉพาะกล่องสีน้ำเงิน)

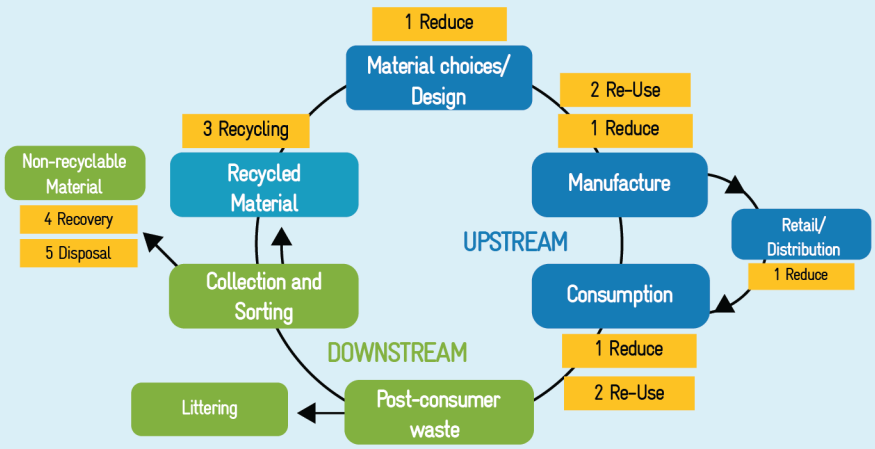

ตัวอย่างจากนานาประเทศ

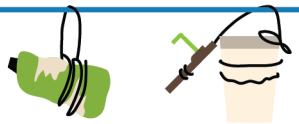

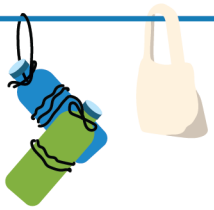

ภาษีบรรจุภัณฑ์พลาสติกของสหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรจะเรียกเก็บภาษีสำหรับบรรจุภัณฑ์พลาสติกทั้งหมดที่ไม่มีส่วนผสมของวัสดุรีไซเคิลอย่างน้อยร้อยละ 30 ภาษีนี้จะส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตและผู้นำเข้าบรรจุภัณฑ์พลาสติกทุกรายในตลาดสหราชอาณาจักรที่มีการนำเข้าอย่างน้อยปีละ 10 ตัน ในกรณีที่บรรจุภัณฑ์ประกอบด้วยวัสดุหลายชนิด เฉพาะบรรจุภัณฑ์ที่มีพลาสติกอย่างน้อยร้อยละ 50 โดยน้ำหนักเท่านั้นที่จะถูกเรียกเก็บภาษี

พระราชบัญญัติบรรจุภัณฑ์ของเยอรมนี (แก้ไขปี พ.ศ. 2564)

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 ให้ขยายเวลาการฝากและคืน (เงินมัดจำแบบบังคับ) ขวดเครื่องดื่มแบบใช้ครั้งเดียว และกระป๋องเครื่องดื่มทั้งหมด (ยกเว้นขวดเครื่องดื่มแบบใช้ครั้งเดียวที่บรรจุผลิตภัณฑ์จากนมซึ่งมีผลใช้บังคับ ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2567) รวมถึง ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2566 ผู้ค้าปลีกทั้งหมดจะต้องเสนอทางเลือกบรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้และมี "ราคาไม่แพงกว่า" บรรจุภัณฑ์ทั่วไปเดิม นอกเหนือจากบรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งและถ้วยเครื่องดื่มแบบใช้ครั้งเดียว บริษัทขนาดเล็กควรแนะนำลูกค้าว่าสินค้าสามารถบรรจุในภาชนะที่นำกลับมาใช้ใหม่ซึ่งผู้บริโภคสามารถนำมาเอง นอกจากนี้ บริษัทเหล่านี้ยังจะต้องมีภาระในการรับคืนบรรจุภัณฑ์เปล่า "ของตนเอง" กลับคืนมาจากลูกค้า

ระบบมัดจำและคืนเงินของเยอรมนี

เพิ่มบรรจุภัณฑ์ชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งเข้าในระบบ DRS โดยครอบคลุม บรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มที่ทำจากกระป๋อง แก้ว และพลาสติก ที่มีความจุระหว่าง 0.1 ลิตรถึง 3 ลิตร และเพื่อส่งเสริมการใช้ซ้ำจึงกำหนดให้บรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้งมีค่ามัดจำสูงกว่าแบบใช้ซ้ำ/เติม ประมาณ 3 เท่า

แนวทางการลดบรรจุภัณฑ์พลาสติกของฝรั่งเศส

มาตรการต่าง ๆ เข้มงวดและครอบคลุมกว่าระเบียบของสหภาพยุโรป (EU SUP) กำหนดเป้าหมายตั้งแต่ปี 2565 ถึง 2573 ผ่านแนวทางการลดการใช้ซ้ำและการรีไซเคิล รวมไปถึงห้ามจำหน่ายผัก และผลไม้สดที่ยังไม่แปรรูปพร้อมบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติกทั้งหมดหรือบางส่วนภายในปี 2565 เพิ่มสัดส่วนขั้นต่ำของการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ใช้ซ้ำ จากร้อยละ 3 ในปี 2565 เป็นร้อยละ 10 ภายในปี 2570 และลดจำนวนขวดพลาสติกที่วางตลาดลงร้อยละ 50 ภายในปี 2573 เป็นต้น

ภาษีบรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวของสเปน

เก็บภาษีในอัตรา 0.45 ยูโรต่อกิโลกรัมสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ทั้งหมดหรือเป็นบางส่วน ยกเว้นบรรจุภัณฑ์สำหรับเวชภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อาหารสำหรับวัตถุประสงค์ทางการแพทย์พิเศษ อาหารเด็กสำหรับใช้ในโรงพยาบาล และฟิล์มพันหญ้าสำหรับการเกษตรและปศุสัตว์ การประเมินพิจารณาจากน้ำหนัก พลาสติกของบรรจุภัณฑ์ โดยไม่รวมสี หมึก สารเคลือบเงา และกาว ชิ้นส่วนที่ทำจากพลาสติกรีไซเคิลจะได้รับการยกเว้นภาษีนี้

ภาษีบรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้งของอิตาลี

ผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทั้งหมดจะถูกเก็บภาษีในอัตรา 0.45 ยูโรต่อกิโลกรัม ยกเว้นผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ (ตามมาตรฐาน EN 13432: 2002) ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ บรรจุภัณฑ์ยา ในกรณีของผลิตภัณฑ์ที่มีวัสดุอื่นนอกเหนือจากพลาสติกผสม ให้คิดภาษีเฉพาะวัสดุที่เป็นพลาสติก หากสามารถแสดงหลักฐานว่ามีการใช้พลาสติกรีไซเคิลเป็นส่วนประกอบ ส่วนนี้จะได้รับการยกเว้นภาษี

คำสั่งสหภาพยุโรปว่าด้วยเรื่องพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง

คำสั่งนี้มีผลบังคับใช้ในปี 2562 และมีเป้าหมายเพื่อจัดการกับผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง 10 รายการที่พบได้บ่อยที่สุด บนชายหาดของยุโรป และเพื่อส่งเสริมทางเลือกที่ยั่งยืน (เช่น ก้านสำลี หลอด ถุงพลาสติก แก้วพลาสติก ฯลฯ) สำหรับผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวชนิดอื่น ๆ สหภาพยุโรปเน้นการจำกัดการใช้ผ่านการลดการบริโภคด้วยมาตรการสร้างจิตสำนึก การแนะนำข้อกำหนดการออกแบบ การแนะนำข้อกำหนดการติดฉลาก การแนะนำการจัดการขยะและภาระหน้าที่ในการทำความสะอาดสำหรับผู้ผลิต เช่น มาตรการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือ Extended Producer Responsibility (EPR) โดยคำสั่งนี้ยังได้กำหนดเป้าหมายเฉพาะ ดังนี้

1. รวบรวมขวดพลาสติกแยกประเภทให้ได้ร้อยละ 77 ภายในปี 2568 – เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 90 ภายในปี 2572
2. ใช้พลาสติกรีไซเคิลร้อยละ 25 ในขวดเครื่องดื่ม PET ภายในปี 2568 และเพิ่มเป็นร้อยละ 30 ในขวดเครื่องดื่มพลาสติกทั้งหมดภายในปี 2573

กรอบนโยบายของสหภาพยุโรปเกี่ยวกับพลาสติกจากชีวมวลและพลาสติกที่สลายตัวได้ทางชีวภาพ

คณะกรรมาธิการสหภาพยุโรป จึงมีการริเริ่มและจัดการหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในหัวข้อเหล่านี้เพื่อรวบรวมหลักฐานและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในหัวข้อเหล่านี้ การริเริ่มนี้ มีจุดประสงค์เพื่อจำแนกคุณลักษณะและบทบาทของพลาสติกชีวมวล พลาสติกที่แตกสลายได้ทางชีวภาพ และพลาสติกที่สลายตัวได้ทางชีวภาพ เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีของคณะกรรมาธิการด้านเศรษฐกิจหมุนเวียนและความเป็นกลางทางคาร์บอน (carbon neutrality) และเพื่อช่วยสร้างความเข้าใจด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อมตลอดวงจรชีวิตของพลาสติกเหล่านี้ ตลอดจนการใช้งานที่จะเหมาะสมที่สุดในการสร้างประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริงเมื่อเทียบกับพลาสติกทั่วไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการลดปริมาณพลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งและขยะบรรจุภัณฑ์ในประเทศไทยโครงการ CAP SEA

มาตรการจำกัดและการห้ามในท้องตลาด

- ระบุประเภทผลิตภัณฑ์ที่ใช้ครั้งเดียวทิ้งที่มีปัญหาในประเทศไทย
- ห้ามผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้งทั้งหมด โดยไม่คำนึงถึงวัสดุ
- เลิกใช้ภาชนะที่ทำจากโฟม ไฮ-อิมแพ็คโพลีสไตรีน (HIPS) และโพลิไวนิลคลอไรด์ (PVC)

มาตรการสำหรับบรรจุภัณฑ์พลาสติกฐานชีวภาพ

- ข้อเสนอแนะที่ 1: สร้างข้อกำหนดด้านฉลากสำหรับผลิตภัณฑ์ชีวมวล (bio-based) และผลิตภัณฑ์ที่สลายตัวได้ทางชีวภาพ (bio-compostable)
- ข้อเสนอแนะที่ 2: อนุญาตให้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากชีวมวล (bio-based) และที่สลายตัวได้ทางชีวภาพ (bio-compostable) แบบมีเงื่อนไข

มาตรการเพื่อลดการบริโภคและส่งเสริมการใช้ซ้ำ

- มาตรการระยะยาวในการริเริ่มและสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่บรรจุภัณฑ์อาหารที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้
- ส่งเสริมทางเลือกที่ใช้ซ้ำได้
- การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมถุง (Levy on Carrying Bags)
- การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในภาครัฐ (Green Public Procurement)
- ระบบมัดจำ-รับคืน (DRS) ภาชนะบรรจุเครื่องดื่ม

มาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งของตลาดรีไซเคิล

- บังคับใช้มาตรฐานบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- สนับสนุนการกำหนดเป้าหมายวัสดุรีไซเคิล
- ดำเนินการวิเคราะห์การไหลของวัสดุในประเทศไทยให้เป็นระบบและมาตรฐาน
- ตั้งเป้าหมายวัสดุรีไซเคิลเฉพาะผลิตภัณฑ์
- วางมาตรฐานการออกแบบเพื่อการรีไซเคิล

มาตรการทางการคลัง

ส่งเสริม/สนับสนุนมาตรการด้านการลงทุน

- ส่งเสริมการลงทุน
- ส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้
- การใช้บรรจุภัณฑ์ที่ประกอบด้วยวัสดุรีไซเคิล

ส่งเสริม/สนับสนุนมาตรการด้านภาษี

- เสนอให้มีการคิดภาษี (เช่น ภาษีสรรพสามิต) สำหรับบรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง
- การเรียกเก็บภาษีบรรจุภัณฑ์ (โดยไม่คำนึงถึงวัสดุ)

บังคับใช้มาตรการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR)

- ครอบคลุมถึงบทบาทของผู้เล่นนอกระบบด้วย อาทิ ผู้เก็บขยะ ผู้รับซื้อของเก่า
- พิจารณาใช้เรื่องสุขภาพเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการมีส่วนร่วมกับ ภาคส่วนนอกระบบ โดยสร้างความคิดริเริ่มด้านสุขภาพ และให้อภินันทนาการแก่แรงงานนอกระบบ เพื่อเป็นเวทีสำหรับการมีส่วนร่วม และเสริมสร้างศักยภาพ
- การประเมิน EPR ภายใต้โครงการนำร่องจังหวัดชลบุรี
- จัดตั้ง PRO (Producer Responsible Organization)
- กรอบกติกาของกฎหมาย EPR

มาตรการทางด้านปลายน้ำ

- ห้ามนำเข้าขยะพลาสติกและมุ่งเน้นการเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการรวบรวม คัดแยก และรีไซเคิลภายในประเทศ
- เพิ่มการลงทุนในการรีไซเคิลภายในประเทศ อาทิ โครงสร้างพื้นฐานการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านปริมาณของวัสดุพลาสติกรีไซเคิลคุณภาพสูงภายในประเทศสำหรับการใช้งานบรรจุภัณฑ์บางประเภท
- ลงทุนในโรงงาน/สถานประกอบการกู้คืนวัสดุ (MRF) สำหรับการคัดแยกขยะแห้ง
- ประกาศใช้มาตรการบังคับเพื่อแยกขยะเปียก แห้ง และขยะติดเชื้อทางการแพทย์ ในครัวเรือนตลอดจนในภาครัฐและภาคเอกชนภายในปี 2567
- ประกาศเป้าหมายการรวบรวมและการรีไซเคิลวัสดุเฉพาะ (ในมวล%) สำหรับการใช้งานบรรจุภัณฑ์บางชนิดภายในปี 2568
- ให้ความสำคัญกับการกู้คืนวัสดุกลับมาใช้ใหม่แบบเชิงกล เพิ่มสัดส่วนของการกู้คืนวัสดุแบบเชิงกลในช่วงระยะเวลาข้างหน้า
- กำหนดคำจำกัดความที่ชัดเจนสำหรับ 'การรีไซเคิลทางเคมี' ให้ชัดเจน ควรมีการแยกความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่าง
- กระบวนการแปลงโพลีเมอร์ให้เป็นโมโนเมอร์ด้วยสารทำละลาย (Solvolysis) และด้วยน้ำด่าง (Hydrolysis) ซึ่งเป็นกระบวนการกู้คืนวัสดุทางเคมี จากกระบวนการแปลงพลาสติกเป็นน้ำมัน (Pyrolysis) และการแปรสภาพพลาสติกเป็นแก๊ส (Gasification) ซึ่งเป็นการกู้คืนพลังงานจากพลาสติกและควรถูกจัดไว้ในระดับล่างของลำดับชั้นของการจัดการขยะ
- ลงทุนในโรงงานทำปุ๋ยหมักสำหรับขยะเปียกระดับอุตสาหกรรมการใช้กลไกทางการเงิน เช่น การจ่ายค่าทิ้งขยะตามปริมาณที่ทิ้ง (Pay-As-You-Throw) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการลดการสร้างขยะในครัวเรือนและภาคเอกชนภายในปี 256X
- วิเคราะห์ความเป็นไปได้และประสิทธิผลของการใช้ภาษีการเผาขยะและฝังกลบเพื่อส่งเสริมการนำขยะพลาสติกกลับมาใช้ใหม่ ภายในปี 256X

นับตั้งแต่เดือนเมษายน 2564 เป็นต้นมา โครงการฯได้จัดตั้งคณะทำงานวิชาการ (Technical Working Groups) และ คณะกรรมการกำกับโครงการ (Steering Committee)

- เพื่อจัดทำแผนงานโครงการ
- เพื่อให้ข้อมูลทางวิชาการและความรู้ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single Use Plastic - SUP) จากต้นทาง
- เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและสถาบันของรัฐที่เกี่ยวข้อง

โครงการฯ ได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการจากสถาบันโอโคของประเทศเยอรมนี (Oko Institute e.V., Germany) เพื่อ สนับสนุนการจัดทำผลผลิตหลักของโครงการฯ คือ

- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อป้องกันการเกิดขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งจากต้นทาง
- ข้อกำหนดคุณลักษณะการออกแบบเพื่อนำวัสดุกลับมารีไซเคิล (D4R) สำหรับกลุ่มบรรจุภัณฑ์พลาสติก 3 กลุ่ม ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุ HDPE รวมทั้งชนิดบรรจุอาหารและไม่ใช่สำหรับบรรจุอาหาร ขวดพลาสติกที่ทำจากวัสดุ PET สำหรับบรรจุอาหาร และ ถ้วย/ภาชนะที่ทำจากวัสดุ PP สำหรับบรรจุอาหาร

ปัจจุบัน โครงการ CAP SEA ดำเนินกิจกรรมในประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ "ExportInitiative Environmental Protection" ซึ่งได้รับมอบหมายจากกระทรวงสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ธรรมชาติ ความปลอดภัยทางนิวเคลียร์และการคุ้มครองผู้บริโภคแห่งสหพันธรัฐเยอรมนี (BMUV) โครงการนี้ใช้แนวทางแบบผสมผสาน ซึ่งประกอบด้วยการเสนอคำแนะนำเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน การพัฒนาขีดความสามารถสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โครงการนำร่องร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพัฒนาโมเดลธุรกิจเชิงนวัตกรรมเพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากต้นทาง

มาตรการจำกัดและการห้ามในท้องตลาด

รัฐบาลได้ประกาศและเริ่มดำเนินการตาม Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 และต่อมาในปี 2563 ได้เริ่มนำแผนปฏิบัติการจัดการขยะพลาสติกระยะที่ 1 (2563-2565) มาใช้ โดย Roadmap นี้ มุ่งหมายที่จะ
1) ห้ามการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว 7 ประเภท (พลาสติกที่ย่อยสลายได้ด้วยออกซิเจน หรือ oxo-degradable plastics, ฝาปิด, ไมโครบีด, ถุงหูหิ้วชนิดบาง (ความหนาน้อยกว่า 36 ไมครอน), หลอดกาแฟ, ถ้วย SUP, ภาชนะโฟมใส่อาหาร) ภายในปี 2565
2) นำพลาสติกเป้าหมาย (ถุง HDPE/LLDPE/LDPE/PP, บรรจุภัณฑ์ฟิล์มโมโน HDPE/LL/LDPE, ขวด, ฝา, ถ้วย, ถาดอาหาร/กล่อง, ช้อน/ส้อม) เข้าสู่กระบวนการรีไซเคิล 100% ภายในปี 2570
อย่างไรก็ตาม ภาครัฐยังจำเป็นต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติม เพื่อการจัดการปัญหาขยะพลาสติกอย่างมีประสิทธิภาพ ดังปรากฏในรายละเอียดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของโครงการ CAP SEA

มาตรการการจำกัดและห้ามในท้องตลาด – 4 มาตรการ

1. ระบุประเภทผลิตภัณฑ์ที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง ที่มีปัญหาในประเทศไทย
2. ห้ามผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้งทั้งหมด โดยไม่คำนึงถึงวัสดุ
3. เลิกใช้ภาชนะที่ทำจากโฟม ไฮ-อิมแพ็คโพลีสไตรีน (HIPS) และโพลิไวนิลคลอไรด์ (PVC)
4. เตรียมการยกเลิกการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติก สำหรับผลไม้สดและผักสดที่ยังไม่ผ่านการแปรรูปในร้านค้าปลีกและซุปเปอร์มาร์เก็ต

ROADMAP - การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561 - 2573

เป้าหมายที่ 1
การลดและเลิกใช้พลาสติก เป้าหมายด้วยการใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2562

2565

เป้าหมายที่ 2
การนำขยะพลาสติกเป้าหมายกลับมาใช้ประโยชน์

2570
100%

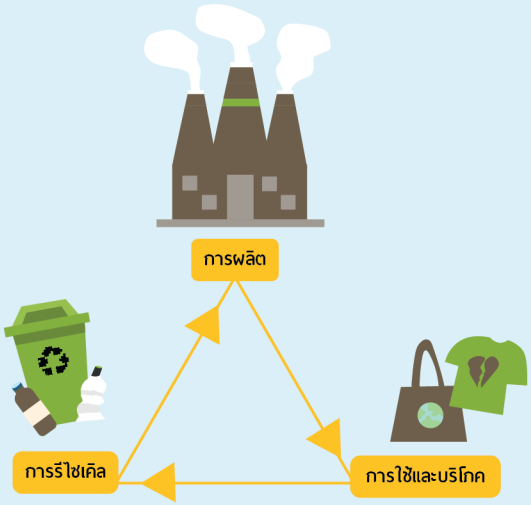

มาตรการจัดการขยะพลาสติก
1. มาตรการลดขยะพลาสติก ณ แหล่งกำเนิด
2. มาตรการลด เลิกใช้พลาสติก ณ ขั้นตอนการบริโภค
3. มาตรการจัดการขยะพลาสติกหลังการบริโภค

ระบุประเภทผลิตภัณฑ์ที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง ที่มีปัญหาในประเทศไทย

จุดประสงค์ : เพื่อเสนอให้มีการระงับการใช้วัสดุที่ทำจากพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งเพิ่มเติม

การดำเนินการ : การศึกษานี้ควรดำเนินการโดยเร็วที่สุดและทำงานร่วมกันกับตัวแทนของร้านรับซื้อขยะ ผู้เก็บขยะ (ซาเล้ง) และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ

ทั้งนี้การศึกษาควรที่จะ :

1. ระบุประเภทผลิตภัณฑ์ชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งที่สร้างปัญหามากที่สุด 10 ประเภท โดยไม่คำนึงถึงวัสดุ
2. ระบุประเภทพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่พบได้บ่อยที่สุดบนชายหาด ของประเทศไทย 10 ประเภท
3. ให้มีการศึกษาแนวทางการจัดการทางสิ่งแวดล้อมและการจัดการกับผลิตภัณฑ์เหล่านั้นหลังการใช้งาน รวมถึงการวิเคราะห์วงจรชีวิตของวัสดุทางเลือกที่เป็นไปได้
4. (ถ้าจำเป็น) ขอให้เพิ่มผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมลงในรายการ เช่น ขวด PET ที่มีปริมาตรน้อยกว่า 500 มล.
5. สร้างคำแนะนำว่าผลิตภัณฑ์ใดตามข้อ 1, 2 และ 4 ควรจะถูกห้าม
6. สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ระบุตามรายการข้างต้น ให้ระบุถึงตัวเลือกอื่น ๆ ในตลาด หากมีการห้ามใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านั้น รวมถึงวิธีจัดการกับตัวเลือกเหล่านั้น หากมิได้เป็นทางเลือกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่าผลิตภัณฑ์ที่ถูกห้ามใช้

วิธีการศึกษาจะใช้เป็นพิมพ์เขียวเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระดับของผลิตภัณฑ์ (เช่น ผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียว) ทั้งนี้ ขอแนะนำให้ผนวกรูปแบบการศึกษานี้ไว้ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการขับเคลื่อนที่เอกสารนี้เสนอให้เป็นผู้ดำเนินการวิเคราะห์การไหลของวัสดุ (Material Flow Analysis) เพื่อใช้ติดตามความคืบหน้าในการป้องกันการเกิดพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง โดยเน้นไปที่ผลิตภัณฑ์ที่ติดตามและที่ห้ามการศึกษาแบบเดียวกันนี้ควรจะต้องดำเนินการอีกครั้งใน 2 ปีหลังจากการห้ามใช้ผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวอื่น ๆ มีผลบังคับใช้ เพื่อประเมินประสิทธิผลและการลดทรัพยากรเท่าที่จะทำได้

ห้ามผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้งทั้งหมด โดยไม่คำนึงถึงวัสดุ

- ไม่ควรเน้นเฉพาะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง แต่ควรให้ครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวที่ทำจากวัสดุอื่นที่ไม่ใช่พลาสติกด้วย ขอแนะนำให้มีการหารือกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดก่อนนำไปปฏิบัติ
- ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์ใช้ครั้งเดียวทิ้งจากสต๊อกคงค้างจะอนุญาตให้มีการจำหน่ายได้ในระยะเวลา 1 ปีแรกที่มีการเริ่มใช้มาตรการนี้
- ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ครั้งเดียวทิ้งแบบชีวมวล (bio-based) แบบแตกสลายได้ทางชีวภาพ (biodegradable) และสลายตัวได้ทางชีวภาพ (bio-compostable) ที่มีอยู่ในท้องตลาด ไม่ควรได้รับการยกเว้นจากข้อกำหนดนี้ ข้อยกเว้นเพียงอย่างเดียวคืออนุญาตให้ใช้ถุงพลาสติกที่แตกสลายได้ทางชีวภาพ และสลายตัวได้ทางชีวภาพสำหรับการแยกขยะอินทรีย์ในครัวเรือน หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเท่านั้น

เลิกใช้ภาชนะที่ทำจากโฟม ไฮ-อิมแพ็คโพลีสไตรีน (HIPS) และโพลิไวนิลคลอไรด์ (PVC)

ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโฟม ไฮ-อิมแพ็คโพลีสไตรีน (HIPS) และโพลิไวนิลคลอไรด์ (PVC) ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของผู้ใช้งาน อีกทั้งยังมีคุณสมบัติในการนำไปรีไซเคิลได้ค่อนข้างจำกัด จึงขอแนะนำให้มีการยกเลิกการจำหน่ายและการขายภาชนะใส่อาหารแบบใช้ครั้งเดียวและถ้วยที่ทำจากโฟม (EPS, xPS) หรือ ไฮ-อิมแพ็คโพลีสไตรีน (HIPS) และโพลิไวนิลคลอไรด์ (PVC) ซึ่งรวมถึงฟิล์มยืดแบบพีวีซี (สำหรับใช้ในครัวเรือน) และฟิล์มห่อหุ้ม (สำหรับใช้ในอุตสาหกรรม) ทั้งนี้ PE/PP มีคุณสมบัติในการรีไซเคิลที่ดีกว่าและสามารถใช้เป็นฟิล์มถนอมอาหารแทน PVC ได้ในระยะแรก มาตรการนี้ควรจะใช้บังคับกับ:

- ร้านอาหารแบบนั่งรับประทานชนิดเร่งด่วน (fast food restaurants)
- ร้านอาหารแบบซื้อกลับบ้าน (takeaway service)
- แผงขายอาหารหรือเครื่องดื่มในรูปแบบบริษัท (ที่ไม่ใช่แผงลอยหรือรถเข็นตามท้องถนน)
- ร้านค้าปลีก

แต่ข้อเสนอแนะนี้จะต้องได้รับการยืนยันโดยตัวแทนผู้ค้าปลีก เช่น ซูเปอร์มาร์เก็ต และจะต้องมีการหารือกันภายในคณะกรรมการสมาคมอุตสาหกรรมพลาสติก เพื่อประเมินข้อกังวลด้านเทคนิคและต้นทุนทางการเงิน (ที่อาจจะมี) เสียก่อน รวมถึงจะต้องผ่านการปรึกษาหารือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อนดำเนินการโดยขั้นตอนการหารือนี้ควรจะเริ่มดำเนินการโดยเร็วที่สุด แต่ในระยะที่สอง เช่น หลังจากช่วงเปลี่ยนผ่าน 2-3 ปีแรก จะต้องออกมาตรการยกเลิกและให้มีผลบังคับใช้อย่างสมบูรณ์กับพื้นที่ทั้งหมด รวมถึงตลาดสด และผู้ขายอาหารริมทางเดิน ทั้งนี้ ภาชนะบรรจุแบบ EPS ชนิดใช้หลายครั้งสำหรับการขนส่งผลไม้สด แช่เย็นเครื่องดื่ม ฯลฯ รวมทั้งผลิตภัณฑ์สำหรับภาคการขนส่งและการก่อสร้างจะไม่ได้รับผลกระทบจากมาตรการนี้

เหตุผลประกอบข้อเสนอ

โฟมหรือ PS ชนิดแข็งจะครอบคลุมโพลีสไตรีนทุกชนิด ซึ่งรวมถึงสไตรีนชนิดขยายตัว (EPs) และพอลิสไตรีนอัดรีด (XPS) ทั้งสองชนิดนี้มักเกิดการสับสนและมีการกล่าวถึงเสมือนเป็นชนิดเดียวกัน แท้จริงแล้ว XPS เป็นชนิดย่อยของโพลีสไตรีนที่ขยายตัว (EPS) ทั้งคู่เป็นโพลีเมอร์ที่ไม่แข็งตัว ไม่ใช่สไตรีนปกติ แต่เป็นโฟม การใช้โฟมหรือ HIPS ภายใต้ขอบเขตจำกัดจะช่วยป้องกันการหลบเลี่ยง โดยทั่วไป EPS และ XPS ส่วนใหญ่จะไม่ถูกรีไซเคิลเนื่องจากต้นทุนที่สูง แต่มีแนวโน้มจะถูกทิ้งเป็นขยะอย่างเกลื่อนกลาดที่สูงเนื่องจากมีน้ำหนักเบา สำหรับกล่องบรรจุอาหารพร้อมฝาปิดในตัวที่ทำจาก PS จะมีราคาที่ถูกกว่ากล่องทางเลือกอื่น ๆ ดังนั้นจึงเป็นที่นิยมแพร่หลายในหมู่พ่อค้า/แม่ค้าในตลาดเปิดและร้านริมทาง เพื่อที่จะไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับคนกลุ่มนี้ ควรกำหนดให้มีช่วงเปลี่ยนผ่าน (ผ่อนผัน) ก่อนมาตรการจะถูกนำมาบังคับใช้อย่างจริงจัง ท้ายกันนี้ การจัดการ PVC ที่หมดอายุการใช้งานเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เพราะการรีไซเคิล PVC เป็นเรื่องยากและมีค่าใช้จ่ายสูง นอกจากนี้การเผา PVC ที่ควบคุมได้ไม่ดีจะนำไปสู่การปล่อยสารไดออกซินที่เป็นพิษออกสู่ชั้นบรรยากาศ

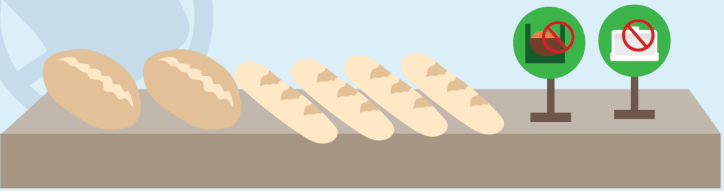

เตรียมการยกเลิกการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกสำหรับผลไม้สดและผักสดที่ยังไม่ผ่านการแปรรูปในร้านค้าปลีกและซุปเปอร์มาร์เก็ต

เสนอให้มีการหารือร่วมกับภาคค้าปลีกเกี่ยวกับกรอบเงื่อนไขสำหรับการยกเลิกการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกในผักและผลไม้สดที่ยังไม่ได้แปรรูปเพื่อการจำหน่าย ประเด็นคำถามที่สำคัญ ได้แก่ น้ำหนักที่เหมาะสมของผลไม้สดที่บรรจุหีบห่อเพื่อจำหน่ายในร้านค้าปลีกควรจะเป็นเท่าใด และมาตรการควรมีข้อยกเว้นกับผลไม้และผักในท้องถิ่นชนิดใดที่อาจจะเน่าเสียได้เร็ว รวมถึงความจำเป็นในการแยกความแตกต่างระหว่างผักและผลไม้ เป้าหมายโดยรวมของข้อเสนอนี้คือ การออกคำสั่งห้ามบรรจุภัณฑ์พลาสติกสำหรับผักและผลไม้สดที่ยังไม่แปรรูป ซึ่งวางจำหน่ายในร้านค้าปลีก/ซุปเปอร์มาร์เก็ตทุกแห่ง มาตรการนี้มุ่งลดบรรจุภัณฑ์ที่ไม่จำเป็น เช่น ตาข่ายโฟมกันกระแทกสำหรับผลไม้และ PE แบบขยายฟิล์มห่อผลไม้ แต่ก็จะยังต้องการช่วยลดการสูญเสียผักและผลไม้ที่จำเป็นต้องมีวิธีการเก็บรักษาให้ยาวนานมาตรการนี้เสนอข้อยกเว้นผลไม้และผักที่บรรจุเป็นกลุ่มและมีน้ำหนักที่แน่นอน และที่เสี่ยงต่อการเน่าเสียเมื่อขายในปริมาณมาก ทั้งนี้ขอแนะนำให้มีการปรับความเข้มข้นของมาตรการในระยะสุดท้ายที่แตกต่างกันสำหรับตลาดสมัยใหม่และตลาดสดแบบดั้งเดิม

เหตุผลประกอบข้อเสนอ

การจัดการ การจัดเก็บ และการกระจายผลไม้และผักสดอย่างเหมาะสมในห่วงโซ่อุปทานเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันความเสียหายและการสูญเสียอาหาร บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญแต่เป็นเพียงหนึ่งในหลายด้านที่ต้องพิจารณา การจำหน่ายและการวางจำหน่ายสินค้าสดในการขายปลีกสามารถกระทำได้เป็นชุดใหญ่ ซึ่งช่วยลดปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกทั้งหมด ร้านค้าปลีกยังสามารถวางจำหน่ายผักและผลไม้สดที่ไม่ได้บรรจุหีบห่อเป็นชุดเล็ก ๆ ได้ที่ประเทศฝรั่งเศสได้มีการประกาศห้ามขายผักและผลไม้สดที่ยังไม่ได้แปรรูปด้วยบรรจุภัณฑ์ที่ทำด้วยพลาสติกทั้งหมดหรือบางส่วนในปี 2565 โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2570 เพื่อให้มีเวลาในการปรับตัวและหาโซลูชันอื่นมาใช้แทน

นับตั้งแต่เดือนเมษายน 2564 เป็นต้นมา โครงการฯได้จัดตั้งคณะทำงานวิชาการ (Technical Working Groups) และ คณะกรรมการกำกับโครงการ (Steering Committee)

- เพื่อจัดทำแผนงานโครงการ
- เพื่อให้ข้อมูลทางวิชาการและความรู้ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single Use Plastic - SUP) จากต้นทาง
- เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและสถาบันของรัฐที่เกี่ยวข้อง

โครงการฯ ได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการจากสถาบันโอโคของประเทศเยอรมนี (Oko Institute e.V., Germany) เพื่อ สนับสนุนการจัดทำผลผลิตหลักของโครงการฯ คือ

- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อป้องกันการเกิดขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งจากต้นทาง
- ข้อกำหนดคุณลักษณะการออกแบบเพื่อนำวัสดุกลับมารีไซเคิล (D4R) สำหรับกลุ่มบรรจุภัณฑ์พลาสติก 3 กลุ่ม ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุ HDPE รวมทั้งชนิดบรรจุอาหารและไม่ใช้สำหรับบรรจุอาหาร ขวดพลาสติกที่ทำจากวัสดุ PET สำหรับบรรจุอาหาร และ ถ้วย/ภาชนะที่ทำจากวัสดุ PP สำหรับบรรจุอาหาร

ปัจจุบัน โครงการ CAP SEA ดำเนินกิจกรรมในประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ "ExportInitiative Environmental Protection" ซึ่งได้รับมอบหมายจากกระทรวงสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ธรรมชาติ ความปลอดภัยทางนิวเคลียร์และการคุ้มครองผู้บริโภคแห่งสหพันธรัฐเยอรมนี (BMUV) โครงการนี้ใช้แนวทางแบบผสมผสาน ซึ่งประกอบด้วยการเสนอคำแนะนำเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน การพัฒนาขีดความสามารถสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โครงการนำร่องร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพัฒนาโมเดลธุรกิจเชิงนวัตกรรมเพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากต้นทาง

มาตรการเพื่อลดการบริโภค และส่งเสริมการใช้ซ้ำ

แผนปฏิบัติการ BCG 2564 ได้รวมเป้าหมายในการลดการใช้ทรัพยากรของประเทศลง 25% จนถึงปี พ.ศ. 2570 อย่างไรก็ตามเป้าหมายเฉพาะภาคสำหรับการบรรลุวัตถุประสงค์นี้ยังไม่ได้กำหนดไว้ แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ภายใต้ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 มีวัตถุประสงค์เพื่อลดและแทนที่พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งด้วยผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (เป้าหมายที่ 1) นอกเหนือจากการห้ามใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง 7 ชนิด

โดยการดำเนินการที่ผ่านมาได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชนขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2563-2565) ภายใต้ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก (พ.ศ. 2561-2573) ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2564 หลายด้าน และประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง

5 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

1. มาตรการระยะยาวในการริเริ่มและสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่บรรจุภัณฑ์อาหารที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้

2. ส่งเสริมทางเลือกที่ใช้ซ้ำได้

3. การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมถุง (Levy on Carrying Bags)

4. การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในภาครัฐ (Green Public Procurement)

5. ระบบมัดจำ-รับคืน (DRS) ภาชนะบรรจุเครื่องดื่ม

1 มาตรการระยะยาวในการริเริ่มและสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่บรรจุภัณฑ์อาหารที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้

พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจำนวนมากใช้สำหรับการบริโภคอาหารและเครื่องดื่ม ดังนั้น มาตรการระยะยาวเพื่อส่งเสริมทางเลือกที่ใช้ซ้ำได้สำหรับบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม จะต้องเริ่มต้นและสนับสนุนด้วยกิจกรรมที่หลากหลายตามขั้นตอนดังนี้

- ✓ บูรณาการวัตถุประสงค์ที่ครอบคลุมโดยเฉพาะเพื่อส่งเสริมบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ซ้ำได้ในภาคอาหารและเครื่องดื่มภายใต้แผนปฏิบัติการ BCG และกำหนดโครงการ Big Rock ขึ้นใหม่โดยเฉพาะสำหรับการเปลี่ยนไปใช้ซ้ำ
- ✓ ขอให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจมอบหมายงานให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนไปใช้บรรจุภัณฑ์อาหารที่นำกลับมาใช้ใหม่ โดยหน่วยงานที่มีอำนาจนี้จะเป็นผู้นำหรือมอบหมายงาน

ขอให้หน่วยงานที่มีอำนาจตามข้อ 2 ประสานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อ

- ✓ ศึกษาตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดีในประเทศไทยที่มีการนำภาชนะกลับมาใช้ซ้ำอยู่แล้ว (เช่น ในตลาดนัดหลายแห่ง ร้านอาหารจะใช้จานที่มีสีหรือรูปร่างที่แตกต่างกัน ซึ่งหลังการใช้จานจะถูกรวบรวมไว้ตรงกลางข้างโต๊ะและจัดเรียงตามรูปแบบ และสี เพื่อนำไปทำความสะอาดแล้วนำกลับมาใช้ใหม่)
- ✓ ดำเนินโครงการนำร่องต้นแบบต่าง ๆ เช่น ร่วมกับร้านค้าขนาดใหญ่และเครือข่ายที่มีร้านค้าจำนวนมาก
- ✓ ทำการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเห็นด้วย และไม่เห็นด้วยของผู้บริโภคในการใช้เครื่องใช้บนโต๊ะอาหารแบบใช้ซ้ำได้ระบุอุปสรรค ความท้าทาย และตัวเลือกสำหรับผู้บริโภคในการเปลี่ยนไปใช้เครื่องใช้บนโต๊ะอาหารแบบใช้ซ้ำได้
- ✓ ออกแบบแคมเปญให้ข้อมูล และการรับรู้ที่นำเสนอตัวอย่างจากการศึกษาและโครงการต้นแบบ ตลอดจนให้ข้อมูลที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยของผู้บริโภค ส่วนหนึ่งของการรณรงค์ดังกล่าวจะมุ่งเน้นไปที่การจูงใจให้ประชาชนนำกล่อง และถ้วยใส่อาหารแบบใช้ซ้ำได้มาเองเมื่อต้องการซื้ออาหารนอกบ้าน
- ✓ หลังจากสองปี แต่ไม่ควรเกินสิ้นปี 2568 ขอให้หน่วยงานที่มีอำนาจจัดทำรายงานเผยแพร่สถานะที่เป็นอยู่เกี่ยวกับการใช้ภาชนะที่ใช้ซ้ำได้สำหรับอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายและประชาชนทั่วไปรับทราบถึงความก้าวหน้าของมาตรการนี้

มาตรการระยะยาวในการริเริ่มและสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่บรรจุภัณฑ์อาหารที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้

ขอให้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) พัฒนาชุดแนวทาง และมาตรฐานสำหรับบรรจุภัณฑ์ใช้ซ้ำรวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ (ภาชนะและถ้วยที่ใช้ซ้ำได้) และกระบวนการที่เกี่ยวข้อง (การรวบรวม การขนส่ง การล้าง เป็นต้น)

ขอให้หน่วยงานที่มีอำนาจตามข้อ 2 ประสานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดตั้งและส่งเสริมโครงการลงทุนและสิ่งจูงใจทางการเงินในโครงสร้างพื้นฐานหรือพัฒนาธุรกิจที่เน้นการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่เช่น ผ่านการสร้างเครือข่ายโลจิสติกส์ส่งคืนตามแอป จัดหาแหล่งเงินสนับสนุนเพื่อส่งเสริมการใช้ภาชนะใส่อาหารแบบใช้ซ้ำได้ (อาทิ เงินให้เปล่า เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ) โดยให้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายในการติดตั้งระบบบริการล้างจานนอกสถานที่ที่เป็นไปตามข้อกำหนดและมาตรฐานที่พัฒนาขึ้น ตลอดจนครอบคลุมค่าใช้จ่ายในด้านโลจิสติกส์และระบบแจกจ่ายอุปกรณ์การรับประทานอาหาร ขวดเครื่องดื่ม และถ้วยเครื่องดื่ม

หากภายในปี 2567 ยังไม่มีการจัดตั้งบริการล้างจานนอกสถานที่แบบรวมศูนย์ หน่วยงานได้รับมอบอำนาจตามข้อ 2 จะใช้มาตรการสนับสนุนผู้ประกอบการเชิงสมัครใจเพื่อประกอบธุรกิจนี้

แผนการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy) จะกำหนดเป้าหมาย (%) สำหรับการใช้ภาชนะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ใน 4 สถานการณ์การใช้งาน (การสั่งอาหารรับประทานในร้าน, การจัดงาน/กิจกรรมสาธารณะ ภายในอาคารราชการ, ธุรกิจจัดส่งอาหาร และระบบเปิด) ไปจนถึงปี พ.ศ. 2573

2 ส่งเสริมทางเลือกที่ใช้ซ้ำได้

การลดการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่ใช้กับอาหารและเครื่องดื่มสามารถกระทำได้โดยใช้ระบบที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ (reusable system) ระบบดังกล่าวสามารถออกแบบให้แตกต่างกันตามสถานการณ์การใช้งาน ยกตัวอย่างเช่น

1. การสั่งอาหารรับประทานในร้าน
2. การจัดงาน/กิจกรรมสาธารณะภายในอาคารราชการ
3. ธุรกิจจัดส่งอาหาร
4. ระบบเปิด

1 การสั่งอาหารรับประทานในร้าน

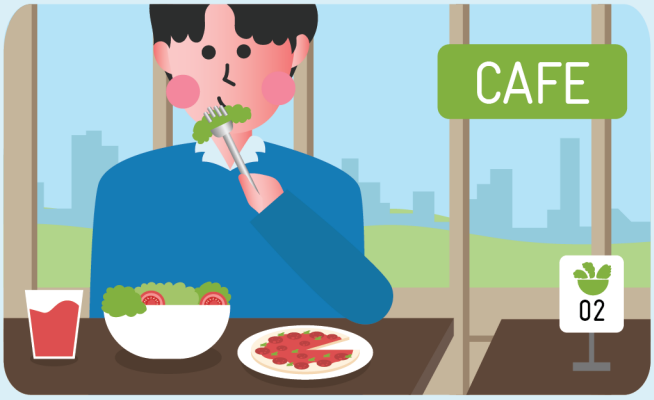

สถานการณ์นี้ใช้สำหรับร้านอาหาร โรงแรม และผู้จัดหาอาหารและเครื่องดื่มอื่น ๆ ที่นั่งรับประทานในร้าน จะต้องเสิร์ฟอาหารและเครื่องดื่มในภาชนะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้เท่านั้น เพื่อการบริโภคภายในร้าน หรือในสถานที่เหล่านั้น โดยไม่คำนึงถึงพื้นที่ว่าเป็นกลางแจ้งหรือในร่ม แต่อาจจะกำหนดข้อยกเว้นสำหรับเงื่อนไขนี้ได้ เช่น

- ภัตตาคารขนาดเล็ก โรงแรม ร้านอาหาร และผู้ให้บริการอาหารและเครื่องดื่มอื่น ๆ เพื่อการบริโภคทันที (รับประทานที่ร้าน) โดยมีพนักงานน้อยกว่า_คน (ทุกประเภทการจ้าง) หรือที่มีพื้นที่การขายน้อยกว่า_ตรม. (รวมถึงพื้นที่รับประทานอาหารกลางแจ้งและในร่ม และพื้นที่เก็บของ)
- จุดจำหน่ายอาหาร/เครื่องดื่ม โดยใช้ภาชนะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ ที่ไม่มีระบบการล้างและฆ่าเชื้อภาชนะที่ใช้ซ้ำได้ทั้งแบบในร้านหรือนอกร้านตามมาตรฐาน XYZ

และเพื่อให้แน่ใจว่าจะมีการกำหนดให้เปลี่ยนไปใช้ภาชนะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ในธุรกิจบริการอาหารและเครื่องดื่มทุกกรณี รวมถึงที่ได้รับข้อยกเว้นข้างต้น ขอแนะนำให้มีการจัดหาแหล่งสนับสนุนทางการเงิน เพื่อส่งเสริมการนำภาชนะที่นำกลับมาใช้ใหม่มาใช้ได้ ดำเนินการตามมาตรการนี้ เพื่อสามารถครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านต่าง ๆ เช่น การติดตั้งเครื่องล้างและฆ่าเชื้อภาชนะแบบนอกสถานที่หรือบริการล้างจานในสถานที่ที่ใช้ร่วมกัน ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดของ XYZ ตลอดจนครอบคลุมค่าใช้จ่ายในการติดตั้งระบบโลจิสติกส์และการกระจายภาชนะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้แก่ร้านค้าที่ร่วม

และภายใน 3 ปี หลังจากการเริ่มดำเนินมาตรการนี้ ธุรกิจทั้งหมดควรจะสามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับล้างจานทั้งในสถานที่และนอกสถานที่ รวมถึงระบบโลจิสติกส์และการกระจายภาชนะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้

2 การจัดงาน/กิจกรรมสาธารณะและอาคารหน่วยราชการ

ขอเสนอให้งดเสิร์ฟเครื่องดื่มในภาชนะและถ้วยเครื่องดื่มแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งในการจัดงาน/กิจกรรมสาธารณะหรือในบริเวณอาคารหน่วยราชการ ตั้งแต่หนึ่งปีหลังจากเริ่มใช้มาตรการ แต่ไม่ช้ากว่าปี พ.ศ. 2567 และควรติดตั้งตู้กดน้ำดื่มหรือภาชนะบรรจุน้ำดื่มขนาดใหญ่ เพื่อให้บริการแก่ผู้มาร่วมงาน/กิจกรรมในเบื้องต้น อาจจะมีการกำหนดข้อยกเว้นจากมาตรการนี้จนถึงปี 2567 หากผู้จัดงานสามารถรับประกันได้ว่าภาชนะและถ้วยเครื่องดื่มอย่างน้อย 90% จะถูกรวบรวมและรีไซเคิลตามประเภทของภาชนะ และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2567 เป็นต้นไป ควรกำหนดให้งดเสิร์ฟอาหารในภาชนะบรรจุอาหารแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง รวมถึงการใช้ช้อนส้อมแบบใช้ครั้งเดียวในกิจกรรมสาธารณะ ตลาดเปิด หรืออาคารราชการทั้งหมด ทั้งนี้ขอบเขตของสถานที่จัดกิจกรรมสาธารณะไม่ได้จำกัดเฉพาะพื้นที่ของราชการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงพื้นที่เอกชน ที่ใช้สำหรับการจัดงานซึ่งทางราชการได้มีสัญญาขอใช้สถานที่ด้วย

3 ธุรกิจจัดส่งอาหาร

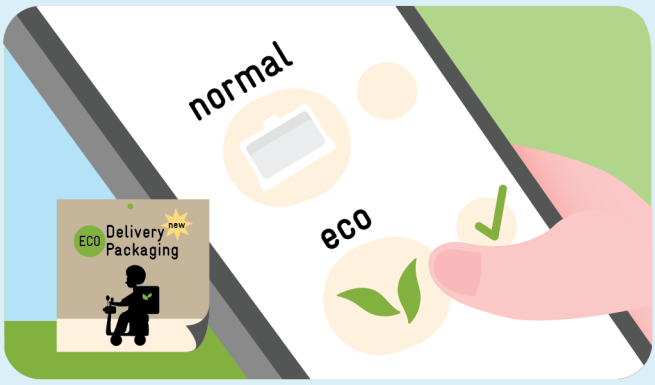

ผู้ประกอบการจัดส่งอาหารจะต้องเสนอทางเลือกภาชนะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ให้กับลูกค้า โดยจะต้องแจ้งให้ลูกค้าทราบในทุกสื่อ (สิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ วิดีโอ ฯลฯ) ด้วยข้อมูลที่มองเห็นได้ชัดเจนหรืออ่านง่ายรวมถึงสัญลักษณ์เพื่อสื่อให้ลูกค้าทราบว่าสามารถรับบริการสินค้าด้วยบรรจุภัณฑ์ทางเลือกได้

เมื่อมีการใช้ภาชนะชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้ง ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีให้กับหน่วยงานกลาง ค่าธรรมเนียมนี้จะคำนวณตามน้ำหนักของภาชนะบรรจุแบบใช้ครั้งเดียวที่จำหน่าย หรือส่วนแบ่งรายได้ X% ที่เป็นผลจากการขายอาหารและเครื่องดื่มในภาชนะแบบใช้ครั้งเดียว ค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บบนพื้นฐานนี้จะนำฝากเข้ากองทุนรัฐบาลเพื่อส่งเสริมทางเลือกที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้

และขอแนะนำให้มีการกำหนดเป้าหมายว่าหลังจากปีของการปฏิบัติตามกฎนี้ บริการจัดส่งอาหารควรจะต้องมีสัดส่วนการให้บริการโดยใช้ภาชนะที่นำกลับมาใช้ซ้ำอย่างน้อย x และสัดส่วนนี้จะต้องเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 10% ทุกปีหลังจากนั้น

ทันทีที่มีการบังคับใช้สัดส่วนขั้นต่ำนี้ ธุรกิจบริการส่งอาหารจะต้องนำระบบเรียกคืนภาชนะมาใช้ ไม่ว่าจะโดยผู้ประกอบการรายย่อยเองหรือภายใต้ความร่วมมือกับธุรกิจอื่นๆรวมถึงผู้ให้บริการภายนอกระบบนี้จะต้องสามารถเรียกคืนภาชนะให้ได้อย่างน้อย 70% ของภาชนะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ (โดยน้ำหนัก) และจะถูกรวบรวม เตรียมสำหรับการใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ในรอบการบริการต่อไป

หลังจากผ่านไป X ปี ช้อนส้อมแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ควรให้เลิกใช้โดยสมบูรณ์ และลูกค้าจะมีโอกาสเลือกที่จะไม่รับช้อนส้อมแบบใช้ซ้ำได้และใช้เฉพาะช้อนส้อมในบ้านเท่านั้น บริการจัดส่งอาหารจะต้องติดตั้งอุปกรณ์ล้างจานในสถานที่ไม่ว่าจะเป็นแบบแยกส่วนหรือร่วมกับระบบส่งอาหารอื่นๆในกรณีที่ไม่มีอุปกรณ์ล้างจานในสถานที่สามารถทำสัญญาจ้างผู้ให้บริการล้างจานภายนอกได้บริการล้างจานจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของหน่วยงานที่รับผิดชอบ (เช่น มาตรฐานสำหรับเครื่องล้างจานสำหรับภาชนะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ ผู้ประกอบการอาจจะใช้ระบบเรียกเก็บค่ามัดจำภาชนะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่กับลูกค้าได้) แต่ค่ามัดจำนี้ไม่ควรทำให้ราคาอาหารและเครื่องดื่มที่จัดส่งสูงขึ้นเมื่อเทียบกับสินค้าที่จำหน่ายในภาชนะแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง

4 ระบบเปิด

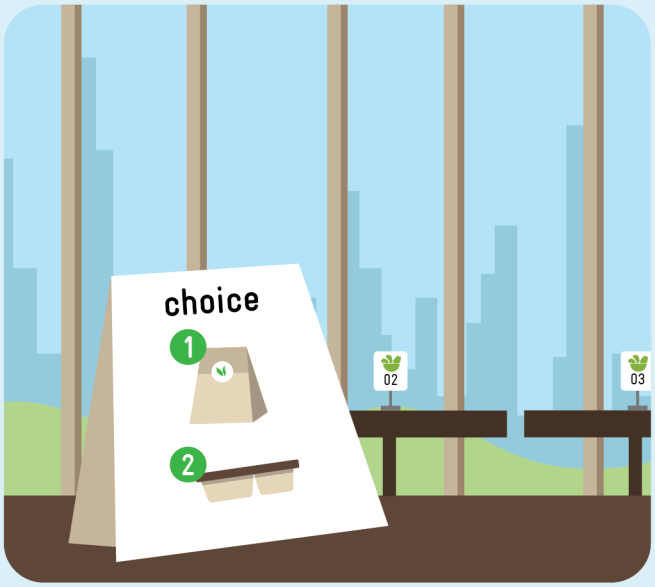

ระบบเปิดในที่นี้จะตรงกันข้ามกับระบบปิดที่มีการกำหนดขอบเขตอย่างชัดเจน เช่น พื้นที่ของร้านอาหาร ระบบเปิดจะครอบคลุมการสั่งซื้อกลับบ้าน ตลาดเปิด ตลาดสด และร้านอาหารริมทาง

ผู้ประกอบการธุรกิจในระบบเปิด จะต้องเสนอทางเลือกภาชนะแบบใช้ซ้ำได้ให้กับลูกค้าภายในปี พ.ศ. 2568 เป็นอย่างช้า จะต้องแจ้งให้ผู้บริโภคทราบ ณ จุดขาย ด้วยข้อมูลที่มองเห็นและอ่านได้ชัดเจน หรือสัญลักษณ์เพื่อให้ลูกค้าทราบว่า
- สามารถรับสินค้าด้วยภาชนะทางเลือกที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้
- ลูกค้าสามารถนำภาชนะชนิดใช้ซ้ำได้ที่นำมาเองใส่สินค้ากลับบ้านได้

สำหรับจุดบริการชนิดที่ให้รับประทานในร้านได้ (ดูสถานการณ์การใช้งานที่ 1) ขอแนะนำให้เสนอทางเลือกใช้ภาชนะในการสั่งกลับบ้านแก่ลูกค้า และผู้ประกอบการเหล่านั้นจะต้องเพิ่มสัดส่วนจำนวนการใช้ภาชนะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ อย่างต่อเนื่องตามที่อธิบายไว้ภายใต้สถานการณ์จำลองการใช้งานที่ 3 ข้างต้น

3 การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมถุง

ภายในปี 2568 ร้านค้าปลีกและร้านค้าขนาดเล็กทั้งหมดควรจะต้องเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจำนวน X บาท ที่ไม่สามารถขอคืนได้สำหรับถุงใส่ของแต่ละใบ (ไม่ขึ้นกับขนาดและวัสดุ) จากลูกค้า ทั้งนี้ลูกค้าสามารถนำถุงหิ้วมาเองเพื่อใส่สินค้า และไม่ควรมีการบังคับให้ซื้อถุงจากร้านค้า เพื่อเป็นเงื่อนไขในการซื้อสินค้าจากร้านนั้น ๆ

สำหรับถุงหูหิ้วที่ติดฉลากว่าเป็นวัสดุชีวภาพย่อยสลายได้ทางชีวภาพ สลายตัวได้ทางชีวภาพ หรือคำอื่นใดที่บ่งบอกถึงการสลายตัวของผลิตภัณฑ์ไม่ควรจะอนุญาตให้มีจำหน่ายหรือแจกให้แก่ลูกค้า

เหตุผลประกอบข้อเสนอ

80%

ประมาณ 80% ของขยะพลาสติกทั้งหมดที่เกิดขึ้นในประเทศไทยประกอบด้วยถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง มีการเก็บรวบรวมถุงสำหรับรีไซเคิลน้อยมาก สาเหตุเป็นเพราะถุงเหล่านี้มีน้ำหนักเบาและมักปนเปื้อนมากเกินไปสำหรับการรีไซเคิล

>60%

กว่า 60% ของถุงเหล่านี้ถูกทิ้งอย่างไม่เหมาะสมหรือรั่วสู่สิ่งแวดล้อม ในประเทศไทยนโยบายไม่ใช้ถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในซูเปอร์มาร์เก็ตร้านค้าปลีก ห้างสรรพสินค้า และมหาวิทยาลัยหลายแห่ง

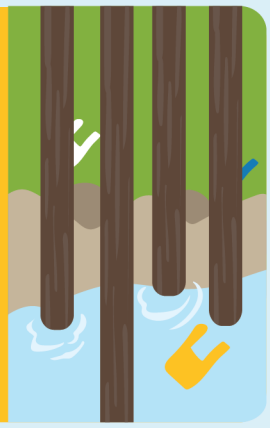

>90%

มาตรการที่แนะนำนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยขยายผลของความพยายามที่มีอยู่ไปสู่ตลาดที่กว้างขึ้นทั่วประเทศ มาตรการนี้ใช้ได้ผลในหลายประเทศ อาทิ ประเทศไอร์แลนด์ซึ่งสามารถลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกลงกว่า 90% หลังจากมีการเรียกเก็บภาษีถุงพลาสติก (จาก 328 ถุงต่อคนต่อปีเหลือ 21 ถุงต่อคนต่อปี)

4 การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในภาครัฐ

GPP 1 : กำหนดลำดับความสำคัญของการใช้ภาชนะอาหาร ภาชนะเครื่องดื่ม และถ้วยที่ใช้ซ้ำได้ภายใต้ข้อกำหนดการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในภาครัฐ

GPP 2 : กำหนดเกณฑ์ (ในการลดการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง)

GPP 3 : ยกเลิกใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพ ผลิตภัณฑ์ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ และผลิตภัณฑ์สลายตัวได้ทางชีวภาพชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้ง

GPP 4 : การรายงานการประกวดราคาภาชนะอาหารที่ใช้ซ้ำได้

เหตุผลประกอบข้อเสนอ

การจัดซื้อจัดจ้างโดยภาครัฐที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือที่ดีในการใช้กำลังซื้อจำนวนมากของรัฐบาลเพื่อกระตุ้นนวัตกรรมที่ยั่งยืน เกณฑ์ Eco-label ทำหน้าที่เป็นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ดีในการได้มาซึ่งเกณฑ์ทางเทคนิคบนพื้นฐานของการวิเคราะห์วัฏจักรชีวิต (life-cycle analysis) Eco-label ยังสามารถใช้เป็นวิธีการตรวจสอบในการประกวดราคาจัดซื้อจัดจ้างสาธารณะได้อีกด้วย

5 ระบบมัดจำ-รับคืน (DRS) ภาชนะบรรจุเครื่องดื่ม

สำหรับมาตรการระยะยาว ขอแนะนำให้ใช้ระบบมัดจำรับคืน (DRS) ภาชนะบรรจุเครื่องดื่มทั้งชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งและชนิดใช้ซ้ำได้ มาตรการนี้กำหนดให้ผู้จัดจำหน่ายขั้นสุดท้ายที่จำหน่ายเครื่องดื่มในบรรจุภัณฑ์ชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งและชนิดใช้ซ้ำได้จะต้องเข้าร่วมในข้อกำหนดบังคับ DRS หลัง 5 ปีจากนี้ มาตรการนี้จะครอบคลุมภาชนะที่หลากหลาย เช่น ถ้วย กระป๋อง กล่องกระดาษ และขวด โดยไม่คำนึงถึงวัสดุ

เหตุผลประกอบข้อเสนอ

DRS เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการเพิ่มอัตราการรวบรวมซากบรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มและป้องกันการรั่วไหลสู่สิ่งแวดล้อม ตามรายงานของ Zero Waste Europe ระบบ DRS สามารถลดปริมาณซากบรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มในมหาสมุทรได้ถึง 40% หากดำเนินการอย่างถูกต้องและยังจะส่งผลให้มีการประหยัดสุทธิสำหรับเทศบาล โดยมิได้มีต้นทุนเพิ่มเติมต่อหน่วยงานของรัฐเลย

นับตั้งแต่เดือนเมษายน 2564 เป็นต้นมา โครงการฯได้จัดตั้งคณะทำงานวิชาการ (Technical Working Groups) และ คณะกรรมการกำกับโครงการ (Steering Committee)

- เพื่อจัดทำแผนงานโครงการ
- เพื่อให้ข้อมูลทางวิชาการและความรู้ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรฐานที่เกี่ยวข3อง เพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single Use Plastic - SUP) จากต้นทาง
- เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและสถาบันของรัฐที่เกี่ยวข้อง

โครงการฯ ได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการจากสถาบันโอโคของประเทศเยอรมนี (Oko Institute e.V., Germany) เพื่อ สนับสนุนการจัดทำผลผลิตหลักของโครงการฯ คือ

- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อป้องกันการเกิดขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งจากต้นทาง
- ข้อกำหนดคุณลักษณะการออกแบบเพื่อนำวัสดุกลับมารีไซเคิล (D4R) สำหรับกลุ่มบรรจุภัณฑ์พลาสติก 3 กลุ่ม ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุ HDPE รวมทั้งชนิดบรรจุอาหารและไม่ใช่สำหรับบรรจุอาหาร ขวดพลาสติกที่ทำจากวัสดุ PET สำหรับบรรจุอาหาร และ ถ้วย/ภาชนะที่ทำจากวัสดุ PP สำหรับบรรจุอาหาร

ปัจจุบัน โครงการ CAP SEA ดำเนินกิจกรรมในประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ "ExportInitiative Environmental Protection" ซึ่งได้รับมอบหมายจากกระทรวงสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ธรรมชาติ ความปลอดภัยทางนิวเคลียร์และการคุ้มครองผู้บริโภคแห่งสหพันธรัฐเยอรมนี (BMUV) โครงการนี้ใช้แนวทางแบบผสมผสาน ซึ่งประกอบด้วยการเสนอคำแนะนำเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน การพัฒนาขีดความสามารถสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โครงการนำร่องร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพัฒนาโมเดลธุรกิจเชิงนวัตกรรมเพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากต้นทาง

มาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งของตลาดรีไซเคิล

1. บังคับใช้มาตรฐานบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
2. สนับสนุนการกำหนดเป้าหมายวัสดุรีไซเคิล
3. ดำเนินการวิเคราะห์การไหลของวัสดุในประเทศไทยให้เป็นระบบและมาตรฐาน
4. ตั้งเป้าหมายวัสดุรีไซเคิลเฉพาะผลิตภัณฑ์
5. วางมาตรฐานการออกแบบเพื่อการรีไซเคิล

เหตุผลประกอบข้อเสนอ

อัตราการรวบรวมซากบรรจุภัณฑ์เพื่อรีไซเคิลสำหรับ HDPE ในประเทศไทยอยู่ที่ 8-25% และระหว่าง 10-20% สำหรับ PP rHDPE สามารถใช้ในขวดแชมพูหรือถุงขยะพลาสติกได้ ส่วน rPP สามารถใช้กับงานบรรจุภัณฑ์ได้เช่นกัน สำหรับบรรจุภัณฑ์ PET ในประเทศไทยมีการรวบรวมกันได้ที่ 31-62% ในขณะที่ rPET สำหรับการใช้งานที่ไม่ใช่กรดอาหารและเส้นใย rPET มีส่วนแบ่งประมาณ 24-52% มี rPET เพียง 3% เท่านั้นที่ผลิตขึ้น เพื่อการใช้งานที่สัมผัสอาหารและเป็นการส่งออกทั้งหมด

บังคับใช้มาตรฐานบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เป็นที่เข้าใจกันว่าความรับผิดชอบในการควบคุมมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์นั้น ส่วนใหญ่จะกระจายไประหว่างสำนักงาน มาตรฐานอุตสาหกรรม (สมอ.) และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) โดย อย. มีหน้าที่รับผิดชอบมาตรฐานความปลอดภัยของอาหาร โดยตรวจสอบให้แน่ใจว่าจะไม่มีสารอันตรายจากวัสดุบรรจุภัณฑ์เข้าสู่อาหาร สมอ. มีหน้าที่พัฒนามาตรฐานบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การออกแบบที่เป็นมิตรกับการรีไซเคิล การกำหนดสัดส่วนวัสดุรีไซเคิล และความสามารถในการย่อยสลายทางชีวภาพ ฯลฯ สำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ใช้บรรจุอาหารและเครื่องดื่มจะอยู่ในความรับผิดชอบของ อย. เนื่องจาก อย. ไม่ได้มีความรับผิดชอบในการทดสอบความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของบรรจุภัณฑ์ มาตรฐาน สมอ. จึงไม่มีผลบังคับใช้ ในบางกรณีผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์อาจตัดสินใจใช้มาตรฐาน มอก. สำหรับบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แม้ว่าจะเป็นไปตามความสมัครใจเท่านั้น ดังนั้นจึงมีแนวโน้มว่าการนำมาตรฐานบรรจุภัณฑ์ไปใช้ในวงกว้างโดยมุ่งเป้าไปที่ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจะยังคงไม่ได้ผลในทางปฏิบัติ ดังนั้น จึงขอแนะนำให้มีการหารือและสร้างกลไกเชิงสถาบันที่ชัดเจนระหว่าง อย. และ สมอ. เกี่ยวกับวิธีการดำเนินการและการบังคับใช้มาตรฐานด้านบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานบังคับ และหากเมื่อพิจารณาโครงการนำร่องระบบ EPR ที่กำลังดำเนินอยู่ในขณะนี้ การมีกลไกที่เชื่อถือได้สำหรับการประเมินความสามารถในการรีไซเคิล และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของบรรจุภัณฑ์จะเป็นสิ่งที่สำคัญในการช่วยให้การดำเนินโครงการ EPR ประสบความสำเร็จได้

สนับสนุนการกำหนดเป้าหมายวัสดุรีไซเคิล

ขอเสนอแนะให้มีการอนุญาตผู้ผลิตสามารถใช้พลาสติก PET แบบรีไซเคิล (rPET) ในภาชนะบรรจุอาหารและเครื่องดื่มได้โดยเร็วที่สุด นอกจากนี้ ขอแนะนำให้มีการพัฒนาแผนปฏิบัติการ เพื่อให้สามารถใช้โพลีเมอร์รีไซเคิลอื่น ๆ ในการใช้งานในบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ใส่อาหารได้ภายหลังจากที่ อย. มีการอนุมัติการใช้งาน rPET สำหรับภาชนะบรรจุอาหารและเครื่องดื่มได้ในการสร้างการยอมรับสำหรับมาตรการดังกล่าวควรจะต้องมีการพัฒนามาตรฐานหรือรูปแบบการติดฉลากสำหรับวัสดุรีไซเคิลคุณภาพสูงในภาชนะบรรจุอาหาร และภายใน 1 ปีหลังจากที่อย.มีการอนุมัติการใช้งาน rPET สำหรับภาชนะบรรจุอาหารและเครื่องดื่มได้ควรมีการกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้สำหรับวัสดุรีไซเคิลที่เรียกว่าวัสดุรีไซเคิลคุณภาพสูงเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตวัสดุสัมผัสอาหาร ทั้งนี้ อย. และ สมอ. ควรร่วมกันสร้างเกณฑ์ด้านคุณภาพของวัสดุรีไซเคิลขั้นต่ำที่ใช้ในการสัมผัสอาหาร ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ (ควบคุม) ผ่านกลไกที่ตกลงกันในกลุ่มตามข้อเสนอแนะ

ดำเนินการวิเคราะห์การไหลของวัสดุในประเทศไทยให้เป็นระบบและมาตรฐาน

ขอเสนอให้มีการตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลด้าน Material Flow Analysis (MFA) ขึ้นและสร้างขั้นตอนที่เป็นมาตรฐานและโครงสร้างบังคับสำหรับการดำเนินการวิเคราะห์การไหลของวัสดุ (MFA) สำหรับบรรจุภัณฑ์ภายใน 12 เดือน เพื่อวัตถุประสงค์ในการรวบรวมข้อมูล และการกำหนดเป้าหมายการรวบรวมเฉพาะผลิตภัณฑ์ การนำกลับมาใช้ใหม่ และการรีไซเคิลภาชนะบรรจุอาหารและเครื่องดื่ม ตลอดจนภาชนะที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่ม คณะกรรมการกำกับดูแล MFA จะต้องระบุข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการทำ MFA ที่เหมาะสม อาทิ การออกแบบเกณฑ์การเก็บข้อมูล (ประเภท ปริมาณ การไหล ผู้รายงาน โดยความช่วยเหลือของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ข้อมูลที่มีอยู่จะถูกรวบรวม และจะต้องระบุช่องว่าง (เช่น ยังไม่มีการสำแดงข้อมูลจากผู้ประกอบการรีไซเคิล) ในกรณีที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม ขอให้คณะกรรมการดำเนินมาตรการบังคับให้หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจัดทำการรายงานเสนอต่อสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมต่อไปข้อมูลที่คาดว่าจะสร้างขึ้นโดยใช้แนวทางนี้จะสนับสนุนมาตรการอื่น ๆ เกือบทั้งหมดที่แนะนำในบทความนี้

ตั้งเป้าหมายวัสดุรีไซเคิลเฉพาะผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะนี้มุ่งไปที่การกำหนดเป้าหมายสำหรับวัสดุรีไซเคิลเฉพาะผลิตภัณฑ์ เพราะแต่ละโพลิเมอร์และการใช้งานควรมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน เนื่องจากวัสดุถูกใช้ในหน้าที่ต่างกันจะมีข้อกำหนดด้านสุขอนามัยเป็นเงื่อนไข

โดยทั่วไป ขอแนะนำให้มีการกำหนดเป้าหมายสัดส่วนวัสดุรีไซเคิลระดับมาตรฐานขั้นต่ำ แบบบังคับสำหรับการใช้งานของบรรจุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่ใช้สัมผัสอาหารและไม่สัมผัสอาหาร โดยอาจจะอ้างอิงจากเป้าหมายสำหรับการใช้งานเฉพาะประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ขวดและบรรจุภัณฑ์ที่ไม่ใช่สำหรับเครื่องดื่มและอาหาร (รวมถึงถุงพลาสติก) ที่ทำจาก HDPE และ PP ควรกำหนดสัดส่วนวัสดุพลาสติกรีไซเคิลเป็น 10% ภายในปี 256x และ 20% ภายในปี 25xx (คำนวณโดยเฉลี่ยจากผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่จำหน่ายหรือนำเข้า แต่มิใช่จากรายผลิตภัณฑ์)
- ขวดและบรรจุภัณฑ์ที่ไม่ใช่สำหรับเครื่องดื่มและอาหารที่ทำจาก PET (รวมถึงถุงพลาสติก) ควรกำหนดสัดส่วนวัสดุพลาสติกรีไซเคิลเป็น 20% ภายใน 256x และ 30 % ภายในปี 25xx (คำนวณโดยเฉลี่ยจากผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่จำหน่ายหรือนำเข้า แต่มิใช่จากรายผลิตภัณฑ์)
- ขวดเครื่องดื่มและบรรจุภัณฑ์ที่ทำจาก PET ควรกำหนดปริมาณวัสดุพลาสติกรีไซเคิลไว้ที่ 10% ภายใน 1 ปี และ 20% ภายใน 2 ปี หลังจาก อย. อนุมัติ (คำนวณโดยเฉลี่ยจากผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่จำหน่ายหรือนำเข้า แต่มิใช่จากรายผลิตภัณฑ์)
- ถุงกระดาษและถุงพลาสติกทนทานแบบใช้ซ้ำได้ ซึ่งขายโดยร้านค้าปลีกจะต้องมีสัดส่วนวัสดุรีไซเคิลขั้นต่ำที่ x9 ภายในปี 256x คำนวณโดยเฉลี่ยจากผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่จำหน่ายหรือนำเข้า มิใช่รายผลิตภัณฑ์)

ขอแนะนำให้ร่วมมือกับผู้ประกอบการรีไซเคิลและผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์เพื่อกำหนดเป้าหมายระยะกลางและระยะยาวเพื่อเพิ่มปริมาณวัสดุรีไซเคิลขั้นต่ำอย่างต่อเนื่องสำหรับผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่มีการกำหนดเป้าหมายทั้งนี้เป้าหมายของปริมาณพลาสติกที่นำกลับมาใช้ใหม่เหล่านี้ ควรกำหนดไว้เฉพาะสำหรับซากผลิตภัณฑ์/บรรจุภัณฑ์ที่รวบรวมได้ภายในประเทศเท่านั้น (ไม่รวมที่นำเข้ามาจากนอกประเทศ)

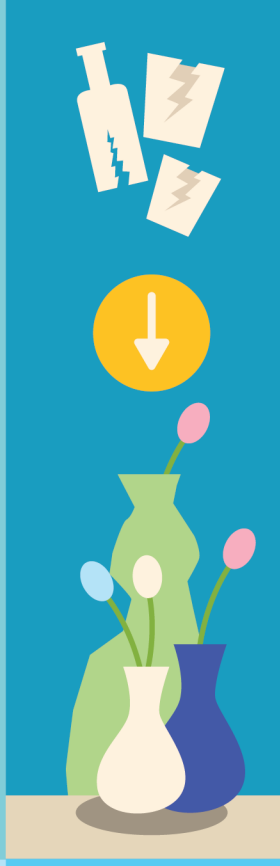

วางมาตรฐานการออกแบบเพื่อการรีไซเคิล

โครงการ CAP SEA สนับสนุนการสร้างมาตรฐานการออกแบบ เพื่อการรีไซเคิล 3 มาตรฐาน สำหรับขวด HDPE ที่ไม่ใช่สำหรับบรรจุอาหาร ภาชนะ PP และขวด PET ร่างมาตรฐานเหล่านี้ได้ส่งมอบให้กับ สมอ. เพื่อรับรอง และเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ตั้งใจ นอกจากนี้ โครงการฯ ขอเสนอแนะให้ใช้มาตรฐานการออกแบบเพื่อรีไซเคิล โดยบังคับสำหรับภาชนะบรรจุอาหารอื่น ๆ ภาชนะเครื่องดื่มและถ้วย รวมทั้งบรรจุภัณฑ์ที่ไม่สัมผัสอาหาร เช่น PS หรือการใช้งานบรรจุภัณฑ์ที่ไม่ใช่พลาสติกด้วย และจะต้องยกระดับความสำคัญของการสร้างกรอบการทำงานที่ครอบคลุม เพื่อให้แน่ใจว่ามีการอัปเดตแนวทาง D4R ที่มีอยู่และที่จะต้องพัฒนาใหม่อยู่เสมอ ขอแนะนำให้กำหนดคำจำกัดความของความสามารถในการรีไซเคิลและกระบวนการ/เกณฑ์ในการประเมินความสามารถในการรีไซเคิลเพิ่มเติมด้วย

นับตั้งแต่เดือนเมษายน 2564 เป็นต้นมา โครงการฯได้จัดตั้งคณะทำงานวิชาการ (Technical Working Groups) และ คณะกรรมการกำกับโครงการ (Steering Committee)

- เพื่อจัดทำแผนงานโครงการ
- เพื่อให้ข้อมูลทางวิชาการและความรู้ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single Use Plastic - SUP) จากต้นทาง
- เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและสถาบันของรัฐที่เกี่ยวข้อง

โครงการฯ ได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการจากสถาบันโอโคของประเทศเยอรมนี (Oko Institute e.V., Germany) เพื่อ สนับสนุนการจัดทำผลผลิตหลักของโครงการฯ คือ

- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อป้องกันการเกิดขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งจากต้นทาง
- ข้อกำหนดคุณลักษณะการออกแบบเพื่อนำวัสดุกลับมารีไซเคิล (D4R) สำหรับกลุ่มบรรจุภัณฑ์พลาสติก 3 กลุ่ม ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุ HDPE รวมทั้งชนิดบรรจุอาหารและไม่ใช้สำหรับบรรจุอาหาร ขวดพลาสติกที่ทำจากวัสดุ PET สำหรับบรรจุอาหาร และ ถ้วย/ภาชนะที่ทำจากวัสดุ PP สำหรับบรรจุอาหาร

ปัจจุบัน โครงการ CAP SEA ดำเนินกิจกรรมในประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ "ExportInitiative Environmental Protection" ซึ่งได้รับมอบหมายจากกระทรวงสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ธรรมชาติ ความปลอดภัยทางนิวเคลียร์และการคุ้มครองผู้บริโภคแห่งสหพันธรัฐเยอรมนี (BMUV) โครงการนี้ใช้แนวทางแบบผสมผสาน ซึ่งประกอบด้วยการเสนอคำแนะนำเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน การพัฒนาขีดความสามารถสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โครงการนำร่องร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพัฒนาโมเดลธุรกิจเชิงนวัตกรรมเพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากต้นทาง

มาตรการทางการคลัง

ในหลายประเทศ มีการใช้แรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์และการคลังเพื่อจำกัดการสร้างขยะบรรจุภัณฑ์ และลงโทษพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม มาตรการเหล่านี้ใช้แนวทางพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์และกฎระเบียบเพื่อสร้างอิทธิพลต่ออุปสงค์และอุปทาน สำหรับวัสดุที่ใช้ผลิตบรรจุภัณฑ์เฉพาะและ/หรือกลุ่มผลิตภัณฑ์ โครงการ CAP SEA ได้ศึกษามาตรการเหล่านี้และขอเสนอบางมาตรการที่มีความเป็นไปได้ (ระดับปานกลาง-สูง) ในการนำมาประยุกต์ใช้กับบริบทของสังคมไทย เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการลดการบริโภคบรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง การเสริมความแข็งแกร่งของตลาดสำหรับสินค้าที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ (recyded products) และความต้องการบรรจุภัณฑ์ที่นำกลับมาใช้ใหม่ (reusable products) ที่เพิ่มขึ้น

1 ส่งเสริมการลงทุน

Recycling Investment

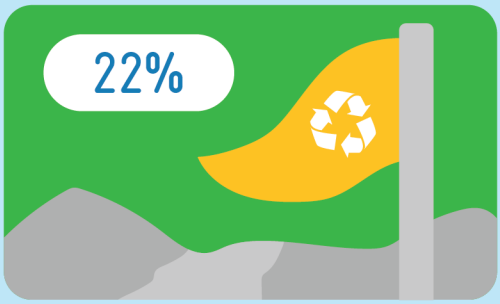

ในปี 2561 ประเทศไทยมีการรีไซเคิลเม็ดพลาสติกชนิดหลักอยู่เพียง 17.69 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติกแห่งชาติประจำปี 2561-2573 ที่ 22% ในปีเดียวกันนี้มีการทิ้งพลาสติกประมาณ 2.8 ล้านตัน ต่อปี (ไม่ได้ถูกรีไซเคิล)

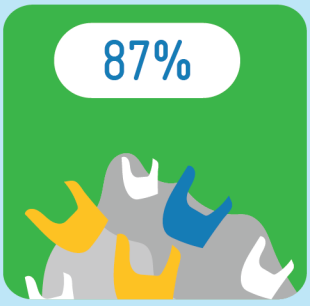

ส่งผลให้เกิดการสูญเสียมูลค่าวัสดุพลาสติกมากถึง 87% หรือ 3.6-4.0 พันล้านดอลลาร์ต่อปี (กลุ่มธนาคารโลก 2564)

เพื่อให้การบรรลุเป้าหมายการนำพลาสติกเป้าหมายเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลให้ได้ 100% ภายในปี 2570 สัมฤทธิ์ผล จำเป็นจะต้องมีการออกแบบชุดแรงจูงใจเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับอุตสาหกรรมรีไซเคิล พร้อม ๆ กับการดำเนินแคมเปญอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการแยกขยะที่สามารถรีไซเคิลได้จากต้นทาง

ส่งเสริมบรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้

เสนอให้สร้างหมวดหมู่ใหม่สำหรับการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนภายใต้อุตสาหกรรมที่ BOI ให้การสนับสนุนในปัจจุบัน ด้วยหมวดหมู่ใหม่นี้จะครอบคลุมธุรกิจและกิจกรรมซึ่งมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมหลักการ 3R และเป็นไปตามเงื่อนไขที่ BOI กำหนด จะได้รับสิทธิพิเศษจาก BOI (เช่น ยกเว้นภาษีรายได้ ยกเว้นอากรขาเข้า เงินทุนสร้างธุรกิจ สินเชื่อเพื่อการลงทุน) ทั้งนี้ ขอเสนอ 5 ประเภทธุรกิจสำหรับหมวดหมู่ใหม่นี้ดังนี้

การจัดส่งอาหารและซื้ออาหารกลับบ้านโดยที่ธุรกิจนี้จะจัดหาภาชนะบรรจุอาหารแบบใช้ซ้ำได้สำหรับบริการสั่งกลับบ้านและจัดส่งถึงบ้าน รวมทั้งจะเป็นผู้เก็บรวบรวมภาชนะที่ใช้แล้ว ทำความสะอาด และฆ่าเชื้อภาชนะก่อนนำกลับเข้าสู่วงจรการใช้งานต่อไป (Reusable container as a service)	สินค้าอุปโภค บริโภคที่จำเป็นประจำวัน (เช่น สบู่ แชมพู ผงซักฟอก นม) โดยขอเสนอแนะให้สร้างแพ็คเกจสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อสนับสนุนการเป็นเศรษฐกิจหมุนเวียนขึ้นโดยเฉพาะแก่ผู้ประกอบการธุรกิจประเภทนี้	ร้าน/ตู้รีฟิลสินค้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดเล็ก หรือเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม	ผู้ให้บริการทำความสะอาดภาชนะเพื่อการรับประทานอาหาร	การรวบรวมการขนส่งและโลจิสติกส์ โดยอาจจะเป็นหน่วยงานบริการอิสระ หรือร้านอาหารก็ได้

การใช้บรรจุภัณฑ์ที่ประกอบด้วยวัสดุรีไซเคิล

การรวบรวมวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้และการขนส่งไปยังสถานที่ล้างจาน ร้านอาหาร และสถานที่ให้บริการจัดส่งอาหารอย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่งกับผู้ประกอบการบริการดังกล่าวมักมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ธุรกิจที่ให้บริการเหล่านี้ (ทั้งผู้ให้บริการภายนอกหรือที่ร้านอาหารและบริการจัดส่งอาหารเป็นเจ้าของเอง) ควรจะได้รับได้รับสิ่งจูงใจทางภาษีด้วย โดยแรงจูงใจนี้ควรจะรวมถึงการสนับสนุนการพัฒนาโปรแกรมดิจิทัลที่ใช้ซอฟต์แวร์สำหรับการติดตามตำแหน่งของภาชนะที่ใช้ซ้ำและการดูแลระบบการชำระเงิน (เช่น การคิดค่าธรรมเนียมหากไม่มีการนำภาชนะกลับมาใช้ใหม่อีกหลังจากช่วงระยะเวลาที่กำหนด) เพื่อสนับสนุนธุรกิจที่นำเสนอโซลูชันการนำบรรจุภัณฑ์ที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ ขอเสนอแนะให้ สมอ. เป็นผู้พัฒนามาตรฐานการออกแบบเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ (Design-for-Reuse) สำหรับภาชนะใส่อาหาร ภาชนะเครื่องดื่ม และถ้วยที่เหมาะสมกับประเทศไทย

2 ส่งเสริม / สนับสนุนมาตรการด้านภาษี

เพื่อเป็นการเสริมมาตรการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่ร้านค้าปลีก ขอเสนอให้มีการคิดภาษี (เช่น ภาษีสรรพสามิต สำหรับบรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่ทำจากเรซิ่น 4 ชนิดหลัก เพื่อสร้างความแตกต่างด้านราคาของสินค้าที่จำหน่ายในบรรจุภัณฑ์ชนิดใช้ครั้งเดียวและบรรจุภัณฑ์ทางเลือกอันอาจจะส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อการใช้บรรจุภัณฑ์แบบใช้ซ้ำได้หรือบริการแบบรีฟิลอัตรา ภาษีนี้จำเป็นต้องมีการปรับเป็นระยะเพื่อรักษาผลลัพธ์ในอนาคตต่อไปการเรียกเก็บภาษีบรรจุภัณฑ์ (โดยไม่คำนึงถึงวัสดุ) สามารถสร้างผลกระทบต่อโซลูชั่นบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้ แต่จะต้องพิจารณาและศึกษาแนวทางการบังคับต่อไปนี้อย่างละเอียด

1. การขับเคลื่อนสู่แนวทางการนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (เช่น การเรียกเก็บภาษีเพิ่มสำหรับการใช้ครั้งเดียวทิ้ง)
2. การขับเคลื่อนสู่แนวทางลดการใช้วัสดุสำหรับบรรจุภัณฑ์ (เช่น เรียกเก็บภาษีตามปริมาณวัสดุที่ใช้ในบรรจุภัณฑ์)
3. การขับเคลื่อนไปสู่การรีไซเคิลที่ดีขึ้น (เช่น เรียกเก็บภาษีเพิ่มของบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติในการรีไซเคิลต่ำ)
4. การขับเคลื่อนไปสู่การใช้วัสดุรีไซเคิลที่มากขึ้น (เช่น การเก็บภาษีที่สูงขึ้นของบรรจุภัณฑ์ที่มีการใช้วัสดุรีไซเคิลน้อย)

มาตรการเหล่านี้สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านสิ่งแวดล้อมที่พิสูจน์ได้และใช้ได้กับทุกบรรจุภัณฑ์ไม่ว่าจะทำจากวัสดุหรือการใช้งานประเภทใด สำหรับการเรียกเก็บภาษีสรรพสามิตของบรรจุภัณฑ์แบบใช้แล้วทิ้งใช้นั้น จะต้องกำหนดประเภทของบรรจุภัณฑ์ที่จะเก็บภาษีให้ชัดเจน และต้องมีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินการบริโภคให้ชัดเจน ในทำนองเดียวกันจะต้องมีความชัดเจนว่าจะเรียกเก็บภาษีกับผู้เล่นใด และจะต้องไม่เรียกเก็บภาษีหลายครั้งที่จุดต่าง ๆ ของวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ การเรียกเก็บภาษีจากผู้บริโภคเป็นทางเลือกที่ดีกว่าการเรียกเก็บภาษีที่ระยะเริ่มต้นของห่วงโซ่การผลิต แต่มาตรการนี้จำเป็นต้องอาศัยโครงสร้างภาษีที่พิจารณามาเป็นอย่างดีเพื่อที่จะบรรลุผลจูงใจที่ตั้งใจไว้ได้จริง อีกทั้งจะต้องมีการวิเคราะห์และการสำรวจเพิ่มเติมต่าง ๆ อีกด้วย

3 บังคับใช้มาตรการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR)

การดำเนินโครงการ Extended Producer Responsibility (EPR) จะสามารถเพิ่มปริมาณวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่รีไซเคิลได้ภายในประเทศ รวมถึงความต้องการผลิตภัณฑ์ไซเคิล เป็นที่น่ายินดีว่าในประเทศไทยได้มีการดำเนินโครงการนำร่อง EPR แบบสมัครใจอยู่ในจังหวัดชลบุรี

เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน (นำโดยสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย) เจ้าของสินค้าและผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ และยังมีความพยายามคู่ขนานที่นำโดยกรมควบคุมมลพิษ (คพ) และ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (สอท.) ในการขับเคลื่อนเพื่อเสนอร่างกฎหมาย EPR ให้เกิดขึ้นในประเทศ

อย่างไรก็ตามจะต้องมีการประเมินโครงการนำร่องเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ต่อวัตถุประสงค์ของโครงการ และมีการพัฒนากรอบเวลาที่ชัดเจนสำหรับการดำเนินโครงการ EPR ในระดับประเทศต่อไป

สำหรับประเทศไทย การดำเนินโครงการ EPR ควรจะต้องมีการพิจารณาครอบคลุมถึงบทบาทของผู้เล่นนอกระบบด้วย อาทิผู้เก็บขยะ ผู้รับซื้อของเก่า เพื่อหลีกเลี่ยงการเคลื่อนย้ายของวัสดุรีไซเคิลออกจากภาคส่วนนอกระบบ

- ควรส่งเสริมภาคส่วนนี้ให้เข้มแข็งขึ้นด้วยมาตรการเสริมอื่น ๆ เช่นการขึ้นทะเบียนผู้เก็บขยะนอกระบบเหล่านี้ มอบบัตรประจำตัวในการทำหน้าที่ให้สวัสดิการ (คล้ายกับการขึ้นทะเบียนผู้ให้บริการจักรยานยนต์สาธารณะ) และเพิ่มขีดความสามารถของคนเหล่านี้ในการเก็บขยะอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นรวมถึงยังอาจจะสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ด้วย
- ในด้านสวัสดิการและมาตรฐานการครองชีพของผู้เก็บขยะนอกระบบ อาจรวมถึงการตรวจสุขภาพประจำปี ประกันชีวิต และโบนัสประจำปีสำหรับผู้ที่สามารถจัดเก็บมากกว่าปริมาณที่กำหนด

การมีกฎหมาย EPR จะช่วยวางกติกาให้ผู้เล่นในโครงการ EPR เข้าใจถึงบทบาทและเงื่อนไขที่จำเป็น อาทิ ชนิดบรรจุภัณฑ์ที่ร่วมโครงการ ระบบรวบรวมซากบรรจุภัณฑ์ ต้นทุนค่าดำเนินการและอัตราเข้าร่วมโครงการ (โดยอาจจะกำหนดตามปริมาณบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งที่ผู้ผลิตนั้น ๆ มีวางจำหน่ายในตลาด ผลกระทบต่อราคาสินค้า รวมถึงการตั้งหน่วยงานกลางเป็นผู้รับผิดชอบในการประสานระหว่างผู้ผลิต ผู้รวบรวมและผู้แปรรูป และเป็นผู้ขับเคลื่อนโครงการ (Producer Responsible Organization - PRO) เป็นต้น

นับตั้งแต่เดือนเมษายน 2564 เป็นต้นมา โครงการฯได้จัดตั้งคณะทำงานวิชาการ (Technical Working Groups) และ คณะกรรมการกำกับโครงการ (Steering Committee)

- เพื่อจัดทำแผนงานโครงการ
- เพื่อให้ข้อมูลทางวิชาการและความรู้ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single Use Plastic - SUP) จากต้นทาง
- เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและสถาบันของรัฐที่เกี่ยวข้อง

โครงการฯ ได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการจากสถาบันโอโค1ของประเทศเยอรมนี (Oko Institute e.V., Germany) เพื่อ สนับสนุนการจัดทำผลผลิตหลักของโครงการฯ คือ

- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อป้องกันการเกิดขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งจากต้นทาง
- ข้อกำหนดคุณลักษณะการออกแบบเพื่อนำวัสดุกลับมารีไซเคิล (D4R) สำหรับกลุ่มบรรจุภัณฑ์พลาสติก 3 กลุ่ม ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุ HDPE รวมถึงชนิดบรรจุอาหารและไม่ใช้สำหรับบรรจุอาหาร ขวดพลาสติกที่ทำจากวัสดุ PET สำหรับบรรจุอาหาร และ ถ้วย/ภาชนะที่ทำจากวัสดุ PP สำหรับบรรจุอาหาร

ปัจจุบัน โครงการ CAP SEA ดำเนินกิจกรรมในประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ "ExportInitiative Environmental Protection" ซึ่งได้รับมอบหมายจากกระทรวงสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ธรรมชาติ ความปลอดภัยทางนิวเคลียร์และการคุ้มครองผู้บริโภคแห่งสหพันธรัฐเยอรมนี (BMUV) โครงการนี้ใช้แนวทางแบบผสมผสาน ซึ่งประกอบด้วยการเสนอคำแนะนำเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน การพัฒนาขีดความสามารถสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โครงการนำร่องร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพัฒนาโมเดลธุรกิจเชิงนวัตกรรมเพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากต้นทาง

มาตรการสำหรับบรรจุภัณฑ์พลาสติกฐานชีวภาพ บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ และบรรจุภัณฑ์ที่สลายตัวได้ทางชีวภาพ

1 สร้างข้อกำหนดด้านฉลากสำหรับผลิตภัณฑ์ชีวมวล (bio-based) และผลิตภัณฑ์ที่สลายตัวได้ทางชีวภาพ (bio-compostable)

2 อนุญาตให้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากชีวมวล (bio-based) และสลายตัวได้ทางชีวภาพ (bio-compostable) แบบมีเงื่อนไข

เหตุผลประกอบข้อเสนอ

การทดแทนวัสดุจากฟอสซิลด้วยตัวเลือกผลิตภัณฑ์ชีวภาพมิใช่การจัดการปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างขยะที่เหมาะสม เพราะการทดแทนนี้ไม่ได้นำไปสู่ประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมเท่าที่จำเป็น ในแง่ของความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับขยะพลาสติกและบรรจุภัณฑ์ นอกจากนี้วัสดุชีวภาพและวัสดุที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพจะต้องไม่ไปบิดเบือนลำดับชั้นของการจัดการขยะตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ต้องการหลีกเลี่ยงการสร้างขยะมากกว่าทางเลือกอื่น ๆ ทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีความสับสนมากมายเกี่ยวกับคำจำกัดความ คำกล่าวอ้างประโยชน์ และความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับพลาสติกทั้ง 3 ชนิดนี้ เป็นผลให้ผู้บริโภคไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนและเชื่อถือได้เพื่อการตัดสินใจซื้อหรือกำจัดผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ดังนั้น รูปแบบการติดฉลากที่เชื่อถือได้จะช่วยในการสร้างความโปร่งใสให้กับผู้บริโภค

1 สร้างข้อกำหนดด้านฉลากสำหรับผลิตภัณฑ์ชีวมวล (bio-based) และผลิตภัณฑ์ที่สลายตัวได้ทางชีวภาพ (bio-compostable)

ตามมาตรฐานที่แนบมาในภาคผนวกของเอกสารนี้ จะต้องมีการกำหนดรูปแบบการติดฉลากมาตรฐานบังคับสำหรับพลาสติกที่สลายตัวได้ทางชีวภาพแตกสลายได้ทางชีวภาพ และชีวมวล ที่มีจำหน่ายอยู่ในท้องตลาด

ทั้งนี้ฉลากจะแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติตามข้อกำหนดโดยระบุให้ชัดเจนว่าวัสดุที่เกี่ยวข้องจะสามารถย่อยสลายได้ด้วยกระบวนการทำปุ๋ยเชิงอุตสาหกรรมหรือการทำปุ๋ยหมักแบบครัวเรือน หรือว่าเป็นการทำย่อยสลายในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั่วไป รวมทั้งระยะเวลาและเงื่อนไขที่จำแนกสำหรับการย่อยสลายทางชีวภาพ โดยกล่าวถึงวิธีการกำจัดที่เหมาะสม เป็นต้น

ไม่ควรอนุญาตให้ใช้ฉลากอื่นใดนอกจากฉลากนี้เพื่ออ้างอิงถึงความสามารถในย่อยสลายได้ของผลิตภัณฑ์เหล่านี้

ทั้งนี้ จำเป็นต้องมีการสื่อสารกับผู้บริโภคเกี่ยวกับฉลากนี้ในแคมเปญสร้างความตระหนักเพื่อป้องกันการกล่าวอ้างที่เป็นเท็จเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เหล่านี้ ก่อนการรณรงค์ดังกล่าวจะต้องมีการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูล และการกล่าวอ้างทั่วไปที่ใช้ในประเทศไทยเกี่ยวกับพลาสติกประเภทเหล่านี้ รวมถึงประเมินความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูลเหล่านั้นเสียก่อน

ANNEX

A1.1 PRODUCT STANDARD

2744-2559	หลอดพลาสติกสลายตัวได้แบบใช้ครั้งเดียวสำหรับอาหาร
2793-2560	ถุงพลาสติกสลายตัวได้สำหรับรองรับมูลฝอย
2884 เล่ม 1-2560	ภาชนะและเครื่องใช้พลาสติกสลายตัวได้แบบใช้ครั้งเดียว สำหรับอาหาร เล่ม 1 พอลิแล็กติกแอซิด
2995-2562	ถุงพลาสติกสลายตัวได้ทางชีวภาพ
2996-2562	ถุงพลาสติกแตกสลายได้ทางชีวภาพสำหรับเพาะชำกล้าไม้
2997-2562	ฟิล์มพลาสติกคลุมดินแตกสลายได้ทางชีวภาพ สำหรับงานเกษตรกรรม
17088-2562	ข้อกำหนดพลาสติกสลายตัวได้ทางชีวภาพ

A1.2 TEST STANDARDS

3084-2563	พลาสติก – วิธีเตรียมตัวอย่างสำหรับการทดสอบการแตกสลายได้ทางชีวภาพ
3115-2563	พลาสติก – การหาการแตกสลายทางชีวภาพในขั้นสุดท้ายแบบไม่ใช้ออกซิเจน ภายใต้ระบบควบคุมการย่อยตะกอน – วิธีวัดการผลิตก๊าซชีวภาพ
2251-2563	พลาสติก – การหาแตกสลายทางชีวภาพในขั้นสุดท้ายแบบใช้ออกซิเจน ของพลาสติกในดิน โดยการวัดปริมาณความต้องการออกซิเจน ด้วยเครื่องวัดการหายใจหรือการวัดปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดขึ้น
2509-2554	การหาการแตกสลายทางชีวภาพแบบใช้ออกซิเจนของพลาสติก ภายใต้การควบคุมสภาวะการหมัก
2511-2563	พลาสติก – การหาระดับการแตกเป็นส่วนของพลาสติกภายใต้ สภาวะการหมักทางชีวภาพที่กำหนดในการทดสอบระดับโรงงานต้นแบบ
2512-2563	พลาสติก – การหาระดับการแตกเป็นส่วนของพลาสติกภายใต้ สภาวะการหมักทางชีวภาพที่กำหนดในการทดสอบระดับห้องปฏิบัติการ
2986-2562	พลาสติก - การหาการแตกสลายทางชีวภาพ แบบใช้ออกซิเจนของพลาสติก ที่จมอยู่ระหว่างชั้นน้ำทะเลกับผิวตะกอนทราย - วิธีวัดปริมาณความต้องการ ออกซิเจนด้วยเครื่องวัดการหายใจแบบปิด
2987-2562	พลาสติก – การหาการแตกสลายทางชีวภาพแบบใช้ออกซิเจน ของพลาสติกที่จมอยู่ระหว่างชั้นน้ำทะเลกับผิวตะกอนทราย – วิธีวิเคราะห์ คาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดขึ้น
2988-2562	พลาสติก – การหาการแตกสลายทางชีวภาพในขั้นสุดท้ายแบบไม่ใช้ออกซิเจน ของพลาสติกภายในระบบที่มีน้ำ - วิธีวัดการผลิตก๊าซชีวภาพ
2989-2562	พลาสติก – การหาการแตกสลายทางชีวภาพในขั้นสุดท้ายแบบไม่ใช้ออกซิเจน ของพลาสติกภายในสภาวะการหมักสารอินทรีย์ที่มีปริมาณของแข็งสูง – วิธีวิเคราะห์การปลดปล่อยก๊าซชีวภาพ

2 อนุญาตให้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากชีวมวล (bio-based) และสลายตัวได้ทางชีวภาพ (bio-compostable) แบบมีเงื่อนไข

ขอแนะนำมิให้มีการสร้างแรงจูงใจในการผลิต และการใช้พลาสติกที่ทำจากชีวมวล หรือที่แตกสลายได้ทางชีวภาพและที่สลายตัวได้ทางชีวภาพ รวมถึงบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งอื่น ๆ ทั้งที่มีการห้ามใช้ในประเทศไทยแล้ว และที่ได้รับการเสนอให้มีการห้ามใช้โดยเอกสารฉบับนี้ ทั้งนี้ อาจจะมีข้อยกเว้นใน 3 กรณี ต่อไปนี้

ส่งเสริมให้มีระบบรวบรวมและกำจัดพลาสติกทั้ง 2 ชนิดนี้ อย่างถูกวิธี เพื่อป้องกันปัญหาจากการจัดการที่ไม่ถูกวิธี

ถุงขยะที่ได้รับการรับรองและติดฉลากโดยบุคคลที่สาม เพื่อแยกขยะเปียก

พลาสติกชีวภาพที่ทำจากเศษวัสดุเหลือใช้และผลพลอยได้ทางการเกษตร

นับตั้งแต่เดือนเมษายน 2564 เป็นต้นมา โครงการฯได้จัดตั้งคณะทำงานวิชาการ (Technical Working Groups) และ คณะกรรมการกำกับโครงการ (Steering Committee)

- เพื่อจัดทำแผนงานโครงการ
- เพื่อให้ข้อมูลทางวิชาการและความรู้ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single Use Plastic - SUP) จากต้นทาง
- เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและสถาบันของรัฐที่เกี่ยวข้อง

โครงการฯ ได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการจากสถาบันโอโคของประเทศเยอรมนี (Oko Institute e.V., Germany) เพื่อ สนับสนุนการจัดทำผลผลิตหลักของโครงการฯ คือ

- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อป้องกันการเกิดขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งจากต้นทาง
- ข้อกำหนดคุณลักษณะการออกแบบเพื่อนำวัสดุกลับมารีไซเคิล (D4R) สำหรับกลุ่มบรรจุภัณฑ์พลาสติก 3 กลุ่ม ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุ HDPE รวมทั้งชนิดบรรจุอาหารและไม่ใช้สำหรับบรรจุอาหาร ขวดพลาสติกที่ทำจากวัสดุ PET สำหรับบรรจุอาหาร และ ถ้วย/ภาชนะที่ทำจากวัสดุ PP สำหรับบรรจุอาหาร

ปัจจุบัน โครงการ CAP SEA ดำเนินกิจกรรมในประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ "ExportInitiative Environmental Protection" ซึ่งได้รับมอบหมายจากกระทรวงสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ธรรมชาติ ความปลอดภัยทางนิวเคลียร์และการคุ้มครองผู้บริโภคแห่งสหพันธรัฐเยอรมนี (BMUV) โครงการนี้ใช้แนวทางแบบผสมผสาน ซึ่งประกอบด้วยการเสนอคำแนะนำเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน การพัฒนาขีดความสามารถสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โครงการนำร่องร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพัฒนาโมเดลธุรกิจเชิงนวัตกรรมเพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากต้นทาง

มาตรการทางด้านปลายน้ำ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายฉบับนี้มุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับส่วนต้นน้ำของห่วงโซ่คุณค่าของพลาสติกและบรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดการใช้พลาสติกและบรรจุภัณฑ์โดยรวมและเพื่อส่งเสริมการใช้ซ้ำ อย่างไรก็ตาม จะต้องมีการปรับมาตรการต้นน้ำและควบคู่ไปกับมาตรการปลายน้ำเพื่อให้มีประสิทธิภาพด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวม การขนส่งย้อนกลับ (reverse logistics) และการคัดแยก รวมถึงการรีไซเคิลเพื่อให้ได้วัสดุรีไซเคิลคุณภาพสูง ข้อแนะนำเฉพาะดังต่อไป เสนอขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามมาตรการปลายน้ำภายในกรอบงานของ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก (2561-2573) และแผนปฏิบัติการ BCG พ.ศ. 2565 - 2570 (รายการโดยสังเขป) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนรัฐบาลไทยในการบรรลุเป้าหมายการรีไซเคิลขยะพลาสติกให้ได้ 50% ภายในปี พ.ศ. 2565 และ 100% ภายในปี พ.ศ. 2570

ลำดับชั้นของการจัดการขยะตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนสำหรับบรรจุภัณฑ์ในประเทศไทย

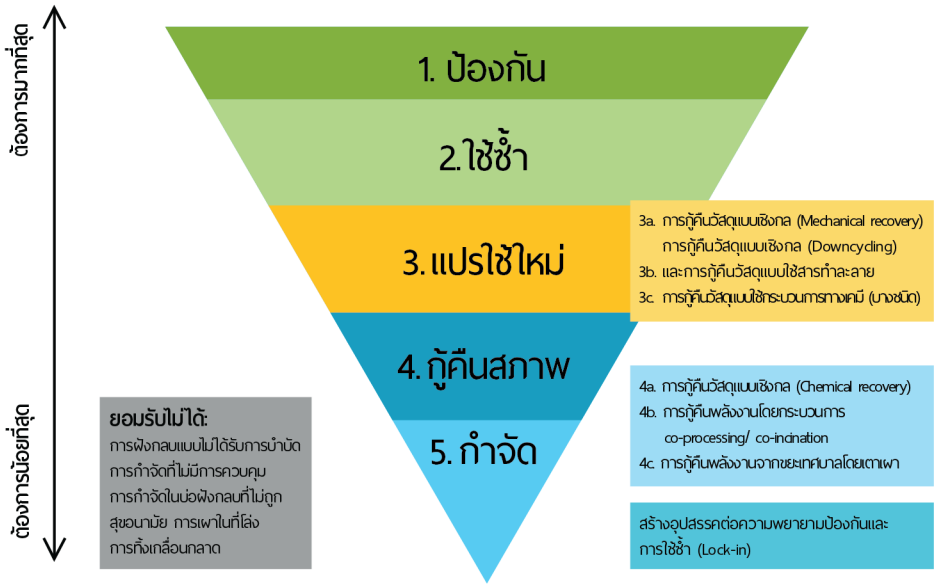

ที่มา: สถาบันโอโค่ Oeko-Institute e.V. 2022 เยอรมนี

ส่งเสริมความพอเพียง & ความรับผิดชอบ: คิดใหม่ ปฏิเสธ ลด

เช่น เตรียมการนำกลับมาใช้ใหม่ ระบบการใช้ภาชนะแบบใช้ซ้ำได้ การขนส่งย้อนกลับ เป็นต้น

3a สำหรับฟังก์ชันหรือขอบเขตการใช้งานที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน
3b Downcycling: สำหรับฟังก์ชันที่ต่ำกว่า; การกู้คืนวัสดุแบบใช้ตัวทำละลาย (ผลิตผล: โพลิเมอร์)
3c การทำละลาย, การแปลงสภาพเป็นน้ำ (Hydrolysis) (ผลิตผล: โมโนเมอร์)

4a การแปลงสภาพเป็นน้ำมัน (ผลิตผล: น้ำมันไพโรไลติคหรือแวกซ์), การแปลงสภาพเป็นแก๊ส (ผลิตผล: แก๊สสังเคราะห์ Syngas)
4b การแปรรูปร่วม/การเผาร่วม: ทดแทนเชื้อเพลิงฟอสซิล เช่น RDF ในเตาเผาซีเมนต์
4c เตาเผาขยะมูลฝอยเทศบาล: การเผาแบบควบคุมในเตาเผาขยะที่ทันสมัย

การฝังกลบขยะที่บำบัดแล้วหรือที่ไม่สลายตัวหรือสลายตัวช้า (เช่น เศษโลหะ เศษปูน อิฐกรวย แก้ว แอสฟัลต์) ในบ่อฝังกลบที่มีการควบคุมและถูกสุขอนามัย

มาตรการทางด้านปลายน้ำ

ห้ามนำเข้าขยะพลาสติก และมุ่งเน้นการเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการรวบรวม คัดแยก และรีไซเคิลภายในประเทศ

เพิ่มการลงทุนในการรีไซเคิลภายในประเทศ อาทิ โครงสร้างพื้นฐานการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านปริมาณของวัสดุพลาสติกรีไซเคิลคุณภาพสูงภายในประเทศสำหรับการใช้งานบรรจุภัณฑ์บางประเภท

ลงทุนในโรงงาน/สถานประกอบการกู้คืนวัสดุ (MRF) สำหรับการคัดแยกขยะแห้ง

ประกาศใช้มาตรการบังคับเพื่อแยกขยะเปียก แห้ง และขยะติดเชื้อทางการแพทย์ในครัวเรือน ตลอดจนในภาครัฐและภาคเอกชน ภายในปี 2567

	เป้าหมายการรวบรวมสำหรับภาชนะและถ้วยเครื่องดื่ม	เป้าหมายการรีไซเคิลสำหรับภาชนะและถ้วยเครื่องดื่ม	เป้าหมายการรวบรวมภาชนะบรรจุอาหาร	เป้าหมายการรีไซเคิลภาชนะบรรจุอาหาร	เป้าหมายการรวบรวมบรรจุภัณฑ์เครื่องดื่ม	เป้าหมายการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์ที่ไม่ใช่สำหรับเครื่องดื่ม	บรรจุภัณฑ์ทั่วไป
พลาสติก	X%	X%	X%	X%	X%	X%	X%
แก้ว	X%	X%	X%	X%	X%	X%	X%
โลหะ (เหล็ก อลูมิเนียม)	X%	X%	X%	X%	X%	X%	X%
กระดาษ เช่น กล่องนม กระดาษแข็ง	X%	X%	X%	X%	X%	X%	X%
บรรจุภัณฑ์วัสดุผสม (Compostie)	X%	X%	X%	X%	X%	X%	X%
อื่น ๆ	X%	X%	X%	X%	X%	X%	X%

ประกาศเป้าหมายการรวบรวมและการรีไซเคิลวัสดุเฉพาะ (ในมวล%) สำหรับการใช้งานบรรจุภัณฑ์บางชนิดภายในปี 2568

ทั้งนี้เป้าหมายการรีไซเคิลพลาสติกที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการขยะพลาสติกแบบบูรณาการ (2561-2573) มิได้เจาะจงประเภทของการรีไซเคิล ดังนั้นเป้าหมายการรีไซเคิลสำหรับบรรจุภัณฑ์พลาสติกควรแยกความแตกต่างระหว่างการกู้คืนวัสดุเชิงกล (mechanical material recovery) และทางเคมี (chemical material recovery) ตลอดจนการนำสารเคมีและพลังงานกลับมาใช้ใหม่

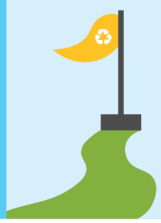

ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญกับการกู้คืนวัสดุกลับมาใช้ใหม่แบบเชิงกลและกำหนดเป้าหมายที่สะท้อนถึงลำดับความสำคัญนี้ ซึ่งหมายถึงการเพิ่มสัดส่วนของการกู้คืนวัสดุแบบเชิงกลในช่วงระยะเวลาข้างหน้า การเน้นความสำคัญและการกำหนดสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นของการกู้คืนวัสดุแบบเชิงกลนี้จะช่วยเพิ่มปริมาณวัสดุรีไซเคิลในตลาดต่อไป

วิเคราะห์ความเป็นไปได้และประสิทธิผลของการใช้ภาษีการเผาขยะและฝังกลบเพื่อส่งเสริมการนำขยะพลาสติกกลับมาใช้ใหม่ภายในปี 256X

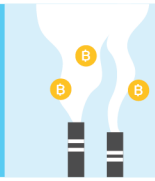

การใช้กลไกทางการเงินเช่นการจ่ายค่าทิ้งขยะตามปริมาณที่ทิ้ง (Pay-As-You-Throw) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการลดการสร้างขยะในครัวเรือนและภาคเอกชนภายในปี 256X

กำหนดคำจำกัดความที่ชัดเจนสำหรับ 'การรีไซเคิลทางเคมี' ให้ชัดเจน ควรมีการแยกความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างกระบวนการแปลงโพลีเมอร์ให้เป็นโมโนเมอร์ด้วยสารทำละลาย (Solvolysis) และด้วยน้ำด่าง (Hydrolysis) ซึ่งเป็นกระบวนการกู้คืนวัสดุทางเคมีจากกระบวนการแปลงพลาสติกเป็นน้ำมัน (Pyrolysis) และการแปรสภาพพลาสติกเป็นแก๊ส (Gasification) ซึ่งเป็นการกู้คืนพลังงานจากพลาสติกและควรถูกจัดไว้ในระดับล่างของลำดับชั้นของการจัดการขยะ

นับตั้งแต่เดือนเมษายน 2564 เป็นต้นมา โครงการฯได้จัดตั้งคณะทำงานวิชาการ (Technical Working Groups) และ คณะกรรมการกำกับโครงการ (Steering Committee)

- เพื่อจัดทำแผนงานโครงการ
- เพื่อให้ข้อมูลทางวิชาการและความรู้ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single Use Plastic - SUP) จากต้นทาง
- เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและสถาบันของรัฐที่เกี่ยวข้อง

โครงการฯ ได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการจากสถาบันโอโค1ของประเทศเยอรมนี (Oko Institute e.V., Germany) เพื่อ สนับสนุนการจัดทำผลผลิตหลักของโครงการฯ คือ

- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อป้องกันการเกิดขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งจากต้นทาง
- ข้อกำหนดคุณลักษณะการออกแบบเพื่อนำวัสดุกลับมารีไซเคิล (D4R) สำหรับกลุ่มบรรจุภัณฑ์พลาสติก 3 กลุ่ม ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุ HDPE รวมทั้งชนิดบรรจุอาหารและไม่ใช้สำหรับบรรจุอาหาร ขวดพลาสติกที่ทำจากวัสดุ PET สำหรับบรรจุอาหาร และ ถ้วย/ภาชนะที่ทำจากวัสดุ PP สำหรับบรรจุอาหาร

ปัจจุบัน โครงการ CAP SEA ดำเนินกิจกรรมในประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ "ExportInitiative Environmental Protection" ซึ่งได้รับมอบหมายจากกระทรวงสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ธรรมชาติ ความปลอดภัยทางนิวเคลียร์และการคุ้มครองผู้บริโภคแห่งสหพันธรัฐเยอรมนี (BMUV) โครงการนี้ใช้แนวทางแบบผสมผสาน ซึ่งประกอบด้วยการเสนอคำแนะนำเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน การพัฒนาขีดความสามารถสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โครงการนำร่องร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพัฒนาโมเดลธุรกิจเชิงนวัตกรรมเพื่อป้องกันการเกิดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากต้นทาง